

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

**BAKALÁŘSKÉ
PREZENČNÍ STUDIUM**

2010 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Veronika Havlíková

Dědické tituly

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Martina Karhanová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR
FULL-TIME STUDIES

2010 - 2013

BACHELOR THESIS

Veronika Havlíková

Inheritance titles

Prague 2013

The bachelor thesis Work Supervisor: JUDr. Martina Karhanová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne 13.03.2013

Veronika Havlíková

Poděkování

Chtěla bych poděkovat mé vedoucí práce, a to JUDr. Martině Karhanové.

Anotace

Bakalářská práce je zaměřena na dědické tituly v současném civilním kodexu a na nejdůležitější změny týkajících se dědických titulů v novém (budoucím) civilním kodexu. V budoucnu by mělo být možné pořídit pro případ smrti dědickou smlouvu, která může být uzavřena mezi dvěma osobami nebo mezi manželi navzájem. Je to nový dědický titul.

Klíčové pojmy

Dědici, dědická smlouva, dědictví, pozůstalost, závěť, zůstavitel

Annotation

The Bachelor thesis is focused on inheritance titles in the contemporary code of civil law and on the most important shifts in inheritance titles in the new (futuristic) code of civil law. There will be possibility in the future give inheritance should be in specific type of contract, inheritance contract which can be used between two people or between a married couple mutually. It is a new inheritance title.

Key words

Devisor, heirs, heritage, inheritance, inheritance contract, testament.

OBSAH

ÚVOD	8
1 PŘEDPOKLADY DĚDĚNÍ	10
2 DĚDICKÉ TITULY	13
2.1 DĚDĚNÍ ZE ZÁKONA.....	14
2.2 DĚDĚNÍ ZE ZÁVĚTI	20
3 ODÚMRŤ	29
4 ODMÍTNUTÍ DĚDICTVÍ	31
4.1 ZPŮSOBY ODMÍTNUTÍ	32
4.2 LHŮTA K ODMÍTNUTÍ	32
4.3 NEMOŽNOST ODMÍTNUTÍ.....	33
4.4 NEZNÁMÝ DĚDIC	33
5 DĚDICKÁ ZPŮSOBILOST	35
5.1 ÚČASTNÍCI DĚDICKÉHO ŘÍZENÍ.....	36
5.2 DĚDICKÁ NEZPŮSOBILOST.....	36
6 VYDĚDĚNÍ	39
7 NABÝVÁNÍ DĚDICTVÍ DE LEGE FERENDA	41
7.1 PRÁVO NA POZŮSTALOST	43
7.2 DĚDICKÁ NEZPŮSOBILOST.....	44
7.3 ZŘEKnutí SE DĚDICTVÍ.....	45
7.4 ODMÍTNUTÍ DĚDICTVÍ.....	46
7.5 DĚDICKÁ SMLOUVA.....	47
7.6 ZÁVĚŤ	48
ZÁVĚR	50
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	51
SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK	53

ÚVOD

V naší práci se budeme věnovat dědickému právu. Dědické právo můžeme jednoduše vymezit jako souhrn právních norem upravujících přechod práv a povinností zemřelé fyzické osoby na její právní zástupce. Dědické právo je zakotveno v občanském zákoníku.

Právní úprava dědění je v současné době stanovena zákonem č. 40/1964 Sb. v občanském zákoníku, a to konkrétně v části sedmé, která se nazývá dědění. Část sedmá je rozdělena do šesti hlav, a to na nabývání dědictví, dědění ze zákona, dědění ze závěti, správce dědictví, potvrzení dědictví a vypořádání dědiců a ochrana oprávněného dědice.

V naší práci se nebudeme zabývat celou částí sedmou občanského zákoníku, nýbrž jen částí, která nám souvisí s dědickými tituly podle vybraného tématu. V práci se budeme hlavně zabývat hlavou první, a to nabýváním dědictví, které je konkrétně v občanském zákoníku upraveno v § 460 – 472, kde je rovněž vymezeno odmítnutí dědictví, dědická nezpůsobilost a vydědění. Dále se soustředíme na hlavu druhou, v níž je upravené dědění ze zákona a na hlavu třetí, kde se zaměříme na dědění ze závěti. Na ostatní části se zaměříme jen v nezbytné míře, na které je třeba upozornit v souvislosti s vybraným tématem.

Dále budeme porovnávat budoucí právní úpravu občanského zákoníku, jenž má být účinná od roku 2014 se současným občanským zákoníkem. Poukážeme si na některé změny, které se týkají dědických titulů. Dědické právo je v NOZ soustředěno do hlavy třetí, nikoli do části sedmé jako je tomu u současného občanského zákoníku, hlava třetí se ještě skládá z dílů, oddílů a pododdílů. My se hlavně budeme zaměřovat na díl čtvrtý, kde je upravena dědická posloupnost, a na díl druhý, kde je upraveno dědění ze závěti, respektive závěť.

Tuto práci jsme si vybrali proto, že souvisí s naším studijním oborem na Universitě Jana Amose Komenského. Jde konkrétně o obor právo v podnikání. Dědické právo je jedno z mnoha právních odvětví, jež je v budoucnosti velmi využíváné. Jde o

právní odvětví, kterému je do určité míry nezbytné porozumět, a to alespoň okrajově. V praxi se setkáváme se spoustou lidí nerozumějících normám dědického práva, což je jeden z důvodů, proč jsme se rozhodli věnovat tomuto tématu.

1 PŘEDPOKLADY DĚDĚNÍ

Jak jsme již zmínili, dědické právo je právní odvětví, které upravuje majetkové vztahy. Pro předpoklady dědění musíme znát tyto dva základní pojmy: kdo je zůstavitel a kdo je dědicem. Za zůstavitele se považuje osoba, která zemřela a zanechala nějaké dědictví, zůstavitelem se osoba stává až po své smrti, nikoli během jejího života. „*Má-li se uplatnit dědické právo, musí po zemřelém nějaký majetek, tj. předmět vlastnictví nebo oprávnění ze závazkového právního vztahu, zůstat.*“¹ Za dědice se považuje ten, na kterého byly převedeny práva a povinnosti zemřelé osoby. Dědicem může být fyzická osoba, právnická osoba, stát nebo zákonný dědic. Dědicům ze zákona se budeme věnovat v kapitole druhé. Předmětem dědění je dědictví. Aby k dědění vůbec došlo, musí existovat tyto předpoklady:

- Smrt zůstavitele,
- Existence dědictví,
- Způsobilost dědice (hlavně jeho existence),
- Důvod dědění (dědický titul),
- Neodmítnutí dědictví.

Smrt zůstavitele je konec života lidského jedince. Smrtí zůstavitele v souvislosti s dědickým právem zanikají práva a povinnosti, tedy zaniká právní subjektivita. Právní subjektivita fyzických osob vzniká narozením a smrtí končí. Smrt je právní skutečnost, která musí být nějakým způsobem prokázána. Smrt je prokazovaná úmrtním listem, vystaveným v případě smrti dané osoby. Úmrtní list bude vystaven, pokud bylo shledáno, že dotyčný zemřel. Jiný způsob, kdy můžeme předpokládat smrt zůstavitele, je na základě rozhodnutí soudu, a to tím, že soud shledá, že zůstavitel už nežije a prohlásí tak zůstavitele za mrtvého. O prohlášení za mrtvého rozhoduje vždy soud ve dvou případech. Pokud jde o někoho, kdo byl účastníkem události, při které nikdo nepřežil i za předpokladu, že jeho tělo nebylo nalezeno, nebo v případě, pokud jde o osobu, která je dlouhodobě pohřešovaná a lze soudit, že tato osoba již není na živu. Soud vydává toto prohlášení na základě své nejpravděpodobnější domněnky. Jde o to,

¹ MIKEŠ, J. *Dědictví a právo*. Praha Informatorium, 1993. s. 33. ISBN 80 - 85427 - 10 - 9.

že tělo zůstavitele nebylo nalezeno, ale lze s největší pravděpodobností předpokládat, že již nežije. Zůstavitelem se rozumí ten, kdo zemřel a něco, co má být předmětem dědění, tedy dědictví, zanechal.

Dalším důležitým předpokladem dědictví je existence majetku nebo-li pozůstalosti. Aby nastal tento předpoklad, musí zde být nějaký majetek zůstavitele, tedy předmět, který se bude dědit. „*Předmětem dědictví jsou především věci v individuálním vlastnictví, popřípadě v podílovém nebo bezpodílovém spoluvlastnictví.*“² Pokud nastane situace, že neexistuje žádný majetek nebo-li pozůstalost k dědění, nebyl tedy splněn předpoklad k dědění a nic nelze dědit. Podstatou tohoto předpokladu je zůstavitelův majetek. Majetek tvoří aktiva a pasiva. Pasiva tvoří zůstavitelovy dluhy, které jeho smrtí nezanikají a váží se na jeho dědice.

Dědická způsobilost je jeden z dalších důležitých předpokladů, který musí být splněn. Způsobilý dědic je ten, který má právní subjektivitu, tedy je nositelem práv a povinností. Právní způsobilost, způsobilost dědit, má každá fyzická a právnická osoba a v případě odúmrti i stát. U fyzické osoby vzniká narozením, jak jsme již zmínili. Právnické osobě vzniká právní subjektivita dnem, kdy byla zapsána do obchodního rejstříku. Právní subjektivita vzniká i nenarozenému dítěti, pokud se narodí živé (tzv. *nasciturus*). Může nastat i případ, že fyzická osoba nemá způsobilost k právním úkonům, ale stejně se může stát dědicem, jen ze zákonných důvodů.

Aby mohl dědic dědit, musí vždy tento dědic existovat. Vedle způsobilého objektu dědictví musí tu být i způsobilý subjekt, tj. dědic, kterého určil zákon nebo zůstavitel na základě své volnosti určit si dědice. „*Dědic musí existovat jako fyzická osoba v den zůstavitelovy smrti třeba jako nasciturus, právnická osoba musí právně existovat, nemůže být založena později např. závětí apod.*“³

„*K tomu, aby se někdo mohl stát dědicem zemřelého, je nezbytné, aby byl povolán k dědictví některým ze způsobů, které zákon jako důvod dědění uznává.*“⁴

² MIKEŠ, J. *Dědictví a právo*. Praha Informatorium, 1993. s. 33. ISBN 80- 85427 – 10 – 9.

³HOLUB, R. *Komentář k občanskému zákoníku, právo dědické*. Praha: Orbis, 1957. s. 38.

⁴ MIKEŠ, J. *Dědické právo*. Praha: Panorama Praha, 1982. s. 35.

Každý má právo dědictví odmítnout kromě státu. Potom by se jednalo o odúmrtí. Předpokladem dědění je, že dědictví nebude odmítnuto. Pokud splníme všechny předpoklady pro dědění a dědictví neodmítneme, stáváme se dědici po zůstaviteli.

2 DĚDICKÉ TITULY

Dědický titul, je právní důvod dědění. Z hlediska dědického práva je to nejdůležitější institut dědění. Kdyby nebylo dědických titulů, nebyl by způsob dědění, podle kterého bychom měli nebo mohli po zůstaviteli nabývat majetek. Zákon určuje, jakými způsoby je možné dědit. Dědictví lze nabýt ze zákona nebo ze závěti. Aby bylo možné dědit ze závěti, musí závěť být sepsána za života zůstavitele a musí být sepsána tím, kdo chce zanechat nějaké dědictví ku prospěchu osob, které si sám určí. Je to jakási dobrovolná vůle ponechat někomu majetek v případě jeho smrti. Jakými způsoby lze závěť sepsat se budeme věnovat níže.

Závěť musí být platná, pokud by se stalo, že je neplatná, nastane jiný důvod dědění, a to dědění ze zákona. V některých případech může dojít i k tomu, že bude neplatná jen část závěti. To by znamenalo, že část, která bude platná, bude posuzována podle dědění ze závěti a ta část, která se stala neplatnou, bude posuzována podle dědické posloupnosti, tedy dědění podle zákona. Dědění ze zákona je tady nejspíše nejdůležitějším pojmem, protože když se v případě smrti neošetříme závětí, tak by nám nikdo neurčoval, kdo jakým způsobem bude dědit, a to do jaké míry. Závěť musí být sepsána řádnými způsoby, které si podrobněji rozebereme v podkapitole o dědění ze závěti. Dědění ze zákona nastává v tom případě, pokud nebyla sepsána závěť. Ze zákona dědí ty osoby, které jsou v příbuzenském vztahu se zůstavitelem. Dědí se podle čtyř základních dědických skupin, které jsou seřazeny od největšího příbuzenského vztahu k menšímu (podle současného zákoníku). Podle nového občanského zákoníku se nám změní dědické skupiny na dědické třídy, které nebudou čtyři, ale kterých bude šest. Podrobně dědickým skupinám se budeme věnovat níže.

Oba nám dosud známé tituly se navzájem nevylučují. Je tedy možné, aby se z části dědilo ze zákona a z části ze závěti. Pokud byla sepsána závěť a celý její majetek v ní nebyl rozprostřen, tedy nějaký majetek zbude. Nastoupí druhý titul, a to dědění ze zákona, kdy zbylý majetek bude rozdělen podle dědické posloupnosti.

Budoucí právní úprava nám připravila ještě jeden další dědický titul, podle kterého budeme moci dědit. Jedná se o dědickou smlouvu, které se budeme věnovat později celou kapitolu.

Budoucí právní úprava dbá více na dědice než současná, o tom svědčí i míra věnovaných paragrafů, které jsou v budoucí právní úpravě více obsáhlé a rozšířené. Postupně se budeme seznamovat i s dalšími pojmy, které současná právní úprava občanského zákoníku nezná. Rozebereme si je do větší míry a ukážeme, co v daném případě mění.

2.1 DĚDĚNÍ ZE ZÁKONA

Jak již jsme zmínili, tak dědění ze zákona je jeden ze způsobů jak nabýt majetek po zůstaviteli. Dědění ze zákona je dědický titul, který je zakotven v současném občanském zákoníku. Nastává v případě smrti zůstavitele (předpokládáme, že po zůstaviteli zůstal nějaký majetek). Dědění ze zákona nastává v tom případě, že zůstavitel nezanechal žádnou závěť, nebo závěť zanechal, ale nerozdělil v závěti celý svůj majetek. Kdyby zůstavitel zanechal závěť, dědilo by se podle jiného dědického titulu, a to děděním ze závěti. Pokud závěť nebude sepsaná, nastává dědění ze zákona. To by nastalo i za předpokladu, kdyby závěť byla neplatná. Dědění ze zákona je dědický titul, který spočívá v tom, že se dědí podle dědické posloupnosti, ta je vymezena podle příbuznosti se zůstavitelem. Současný občanský zákoník rozeznává čtyři druhy skupin, které mohou dědit ze zákona. Dědění ze zákona je upraveno v občanském zákoníku, a to konkrétně v části sedmé § 473-475.

Osoby, které jsou vymezeny v první skupině, nám konkretizuje přímo § 473 občanského zákoníku, který určuje, že do první skupiny patří manžel, popřípadě manželka či jeho partner (partner ve smyslu registrovaného partnerství). Dále sem patří zůstavitelovy děti. Zákon dbá na ochranu zůstavitelových potomků, tedy ve smyslu na ochranu zůstavitelových dětí. „Podle § 479 OZ nezletilým potomkům se musí dostat alespoň tolik, kolik činí jejich dědický podíl ze zákona a zletilým potomkům alespoň

tolik, kolik činí jedna polovina jejich dědického podílu ze zákona⁵. Pokud by byla sepsaná závěť, kde by byly děti opomenuty, použije se toto ustanovení § 479 OZ. V tomto případě by se stalo, že závěť v této části bude neplatná, pokud děti zůstavitele nebyly vyděděny. Podle dědického titulu dědění ze zákona zákon nerozeznává, zda jsou plnoleté nebo ne, patří sem všechny děti bez výjimky. Všechny tyto osoby dědí stejným dílem, pokud po zůstaviteli zůstane manželka/manžel a jedno dítě, budou dědit každý jednou polovinou. Pokud by byla manželka nebo manžel zůstavitele již po smrti, dědily by jen zůstavitelovy děti, a to každé z nich stejným dílem. Např. pokud by měl zůstavitel čtyři děti, každé z nich by dědilo 1/4. Zákon pamatuje i na to, kdyby zemřelo zůstavitelovo dítě, a to dítě zůstavitele mělo své potomky, tak zákonný podíl dítěte zůstavitele, které zemřelo, by se rozdělil mezi jeho děti.

Nastane-li situace, kdy se podle dědické posloupnosti v první skupině dědit nebude, tak budou dědit dědici, kteří jsou ustanoveny v druhé dědické skupině, a to z jakéhokoliv důvodu, ať už zůstavitel neměl manželku či děti nebo je měl, ale dědictví odmítli nebo jeho děti byly vyděděny. Druhá skupina je v občanském zákoníku upravena § 474 a je vymezena takto: Opět se tu nachází manželka/manžel či partner zůstavitele, dále tu přibyli jeho rodiče a osoba, která žila nejméně po dobu jednoho roku se zůstavitelem ve společné domácnosti, a společně se o ni starali. „Pokud v této skupině dědí manžel/manželka nebo partner/partnerka, vždy se jim musí dostat nejméně jedna polovina majetku⁶. Ostatní dědicové dědí zbylým dílem, který si mezi sebou rozdělí rovným dílem.

Pokud nedědí nikdo ani ve druhé skupině, tj. manželka/manžel, partnerka/partner a rodiče, přechází se na třetí skupinu, do které patří zůstavitelovi sourozenci a jak už jsme ve druhé skupině zmínili, tak i spolužijící osoba. „Tuto dědickou skupinu upravuje § 475, který říká, že všichni, kteří se nacházejí ve třetí skupině, dědí stejným dílem⁷. Tedy pokud bude mít zůstavitel tři sourozence a osobu, se kterou společně žil v domácnosti alespoň po dobu jednoho roku, všichni budou dědit stejně, a to 1/4. Občanský zákoník pamatuje i na to, kdyby nastala situace a zůstavitel

⁵Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, § 479 dostupné z <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6nbqfzygmnbxhewts&conversationId=4034521>.

⁶Zákon č. 40/1964 Sb. Ze dne 10.11.2010 IN: občanský zákoník.

⁷Zákon č. 40/1964 Sb. Ze dne 10.11.2010 IN: občanský zákoník.

sourozence sice měl, ale jeho sourozenec zemřel. Jeho zákonný podíl dědí jeho děti, pokud sourozenec nějaké měl, a to rovným dílem. Tedy pokud měl sourozenec dvě děti a jeho sourozenec měl nárok na $\frac{1}{4}$ děti si rozdělí mezi sebou rovným dílem $\frac{1}{4}$ tak, aby měli z $\frac{1}{4}$ jednu polovinu (tzn. $\frac{1}{8}$ pozůstalosti).

Pokud ani zde nedochází k tomu, aby někdo byl zákonným dědicem, tak nám občanský zákoník definuje ještě jednu skupinu, a to skupinu čtvrtou, kde jsou zůstavitelovi prarodiče. Jedná se tedy o babičku a dědečka zůstavitele. Pokud nedědí ani oni, a to z důvodu, že jsou po smrti, dědí jejich děti, tedy strýcové a tety zůstavitele. Prarodiče v tomto případě mají nárok na stejný díl. Jednu polovinu dědeček jednu polovinu babička. Pokud by nastalo to, že by byla naživu jen babička, zdědila by vše. To platí i pro opačný případ, pokud by byl na živu jen dědeček.

V případech, kdy je zůstavitel sám a nemá žádného příbuzného, jeho dědictví připadne státu. Tento stav nazýváme odúmrtí. A více se mu budeme věnovat ve čtvrté kapitole.

I když se podle dědického titulu dědění ze zákona má stát dědic dědicem, neznamená to vždy, že se tímto dědicem stane. Na dědici je svobodné rozhodnutí, zda si majetek ponechá či nikoli.

Existují výjimky, kdy se dědic ze zákona nestane dědicem, a to za předpokladu: (podle současného občanského zákoníku)

- Pokud se stane nezpůsobilým dědicem,
- Pokud se stane vyděděným potomkem,
- Pokud zemře (dřív než by dědit měl),
- Pokud dědic bude neznámý,
- Pokud dědictví dědic odmítne,
- Další možnost, která přibude podle budoucí právní úpravy je zřeknutí se dědictví (viz kapitola 7)

Podle dědického titulu dědění ze zákona, se dědicem nestane ten, u kterého by se předpokládalo, že se zákonným dědicem stane, a to z důvodu, že se dědic stal nezpůsobilým. K tomu, aby se dědic stal nezpůsobilým, musí splnit zákonem stanovené

podmínky. Nezpůsobilý dědic může dědit jen za předpokladu, že mu sám zůstavitel odpustí (viz kapitola 5 nezpůsobilý dědic).

Dále podle dědické posloupnosti nemusí dědit ani zůstavitelovy děti, které by podle dědického titulu měly dědit, ale pouze v případě, že je sám zůstavitel vydědil. Zůstavitel může vydědit jen své potomky, tedy své děti. A to jen na základě důvodů, které opět stanoví zákon (viz kapitola 6 vydědění).

Dědit nebude ani ten, který by dědit podle dědické posloupnosti měl, a to z toho důvodu, že zemřel. Zemřít mohl buď současně se zůstavitelem, ať už následkem dopravní nehody, či i jinak, nebo mohl zemřít až po zůstavitelově smrti, ale ještě před tím než došlo k vypořádání dědictví.

Dědit nebude ani neznámý dědic. Soud vyzve vyhláškou neznámého dědice, aby se v určité lhůtě přihlásil. Pokud tak neučiní, dědické řízení pokračuje bez něj. (viz kapitola 4).

Někdy se setkáváme i s tím, že dědictví má více pasiv než aktiv. To znamená, že je více dluhů než majetku. Na základě tohoto má dědic právo dědictví odmítnout, ale nelze odmítnout jen zůstavitelovi dluhy, nýbrž celý majetek, který se bude dědit. Pokud dědictví nechceme a odmítneme, dědictví se vzdáme, postupuje se podle dědické posloupnosti. Jestliže dědictví nenabude žádný z dědiců z dědické posloupnosti, dědictví připadá státu. Opět nastává odúmrť. „ *K odmítnutí dědictví musí dojít nejpozději v zákonné jednoměsíční lhůtě, jejíž běh počíná dnem následujícím po vyznění o dědickém nápadu a o poučení a možnosti dědictví odmítnout.*“⁸ (viz kapitola 4 odmítnutí dědictví). V některých situacích může být tato lhůta i prodloužena.

Budoucí právní úprava nového občanského zákoníku nám přináší celou řadu změn. Změny se týkají i dědického titulu dědění ze zákona.

Podle budoucí právní úpravy se nám mění dědické skupiny na dědické třídy. Budoucí právní úprava nám vymezuje dědické třídy, kterých je šest. Jsou vymezeny od § 1635 – 1640 NOZ.

⁸ MIKEŠ, J., L. MUZIKÁŘ. *Dědické právo*. Praha: Linde Praha, 2003. s. 27. ISBN 80 - 7201 - 422 - 6.

První třída je definována v § 1635, a nijak se neliší od první skupiny současného občanského zákoníku. „V první třídě nadále dědí manžel a děti pozůstalého, a to stejným dílem“⁹. Kdyby nastala situace, že dítě pozůstalého nebude na živu, ale bude mít děti, rozdělí si jeho díl jeho děti. V této úpravě se také nic nezměnilo.

Druhá třída budoucího občanského zákoníku také zachovává stejná pravidla, jako současný občanský zákoník ve druhé skupině. „Je definovaná v § 1636 NOZ říká, že pokud se nebude dědit podle první třídy, bude dědit manžel, partner a rodiče zesnulého, ale manžel nejméně jednou polovinou. Do této třídy taktéž patří osoba, která žila ve společné domácnosti alespoň po dobu jednoho roku.“¹⁰

Třetí třída je vymezena v § 1637 NOZ, a má také zachované stejné pravidlo, pokud nedědí nikdo ve druhé skupině, budou dědit sourozenci zesnulého a osoba, která žila nejméně po dobu jednoho roku ve společné domácnosti se zesnulým. Pokud sourozenec zemřel a má děti, budou dědit jeho děti, které si rozdělí jeho zákonný díl.

„ Čtvrtá třída, která je vymezena v § 1638 NOZ definuje, že pokud nebude nikdo dědit ve třetí třídě, tak budou dědit zůstavitelovi prarodiče, čemuž rozumíme babička a dědeček.“¹¹ V současném občanském zákoníku, je upraveno, že pokud nebudou dědit prarodiče tj. babička a dědeček, tak budou dědit jejich děti tj. strýčkové a tety zůstavitele. Budoucí právní úprava v této třídě tuto možnost nedefinuje. Strýčkové a tety, tj. děti prarodičů jsou z této třídy vyňaty.

Pátá třída dědiců je upravena v § 1639 NOZ. Nemůžeme ji porovnávat se současným občanským zákoníkem, protože jak již bylo řečeno, současný občanský zákoník má jen 4 skupiny. Řeší stavy, kdy nebude dědit nikdo ze čtvrté třídy, tj. zůstavitelovi prarodiče, v takovém případě budou dědit prarodiče rodičů zůstavitele, tj. zůstavitelova prababička a pradědeček, a to každý rovným dílem. Prarodičům zůstavitelova otce náleží $\frac{1}{2}$ majetku a prarodičům zůstavitelovi matky taktéž $\frac{1}{2}$ majetku. Každý prarodič si rozdělí svoji polovinu ve dvojici. Pokud jeden z dvojice nežije, náleží mu i ta část, která by náležela druhému, kdy by byl na živu. Když nastane

⁹ Zákon č. 89/2012 Sb. Ze dne 26.03.2012 IN: Nový občanský zákoník.

¹⁰ Zákon č. 89/2012 Sb. Ze dne 26.03.2012 IN: Nový občanský zákoník.

¹¹ Zákon č. 89/2012 Sb. Ze dne 26.03.2012 IN: Nový občanský zákoník.

situace, že jedna z dvojic již nežije a druhá dvojice ano, případně dědictví té dvojici, která je na živu. Ty se pak dělí rovným dílem mezi sebou.

Nastane-li situace, že v páté třídě dědit nikdo nebude, nový občanský zákoník zmiňuje ještě šestou třídu, kterou upravuje § 1640 a která říká: „*nedědí-li žádný z dědiců v páté třídě, dědí v šesté třídě děti dětí sourozenců zůstavitele a děti prarodičů zůstavitele, každý stejným dílem.*“¹² Současný občanský zákoník je uvádí ve skupině čtvrté a třetí.

Dědické třídy	Okruh dědiců
První třída	Manžel a děti (zůstavitele)
Druhá třída	Manžel, pokud nejsou děti, rodiče, partner
Třetí třída	Partner, pokud není manžela a rodičů, sourozenci
Čtvrtá třída	Prarodiče
Pátá třída	Prarodiče rodičů
Šestá třída	strýcové, tety, neteře, synovci, sestřenice, bratřenci

Pokud ani v těchto třídách nebude dědit žádný dědic, jedná se stejně jako v současném občanském zákoníku o odúmrtí, tj. že majetek připadne státu. Zákonný dědic zde může dědictví odmítnout, ale pouze jako celek, niko-li jen jeho část, kdežto stát odúmrtí odmítnout nemůže.

¹² Zákon č. 89/2012 Sb., OZ, § 1640, dostupné z <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=onrf6mrqgez6obzfygmmjwgqyc2ma&conversationId=4034521>.

Budoucí právní úprava v těchto třídách posunula strýce a tety pod praprarodiče zesnulého, zatímco současný zákoník se o praprarodičích vůbec nezmiňuje. Stejně tak se nezmiňuje ani o dětech dětí sourozenců.

Nová právní úprava dědického práva obecně vychází z většiny zásad právní úpravy dosavadní. Opticky je však na první pohled zřejmé rozšíření ustanovení o dědickém právu. Zákonodárci kladou větší důraz na zásadu zachování hodnot. Že se tato zásada uplatňuje, je všeobecně známo. Nový občanský zákoník se k této zásadě přiklání ještě více, a to vůči postavení věřitelů a dlužníka, tak přejdou do pozůstalosti i zůstavitelova práva na bolestné, byla-li tato práva za jeho života uznaná. „*Další zásadou, na kterou je kladen větší důraz, oproti současné právní úpravě, spočívá v přechodu majetku na jednotlivce, podporují zůstavitelův majetek a péči o rodinu, dosavadní úprava působí proti této zásadě.*“¹³

Nový občanský zákoník je mnohem podrobnější a dává mnohem více možností. Současná právní úprava dědického práva má kolem 20 až 30 paragrafů, nová právní úprava jich bude mít desetkrát tolik. Bude upravovat mnoho nových vztahů a úkonů, které jsme dosud nemohli činit. „*Nová právní úprava je přijata proto, že občanům dává rozsáhlá práva ve všech životních situacích.*“¹⁴ Na rozdíl od současné právní úpravy, která je do značné míry omezuje.

2.2 DĚDĚNÍ ZE ZÁVĚTI

„*Dosavadní úprava (§ 461 odst. 1 platného občanského zákoníku) uvádí mezi dědickými tituly na prvním místě zákon, což sugeruje nesprávnou představu, že dědění ze zákona má přednost před děděním podle pořízení zůstavitele.*“¹⁵

U dědického titulu dědění ze zákona sám zákon stanoví, kdo bude dědit podle dědické posloupnosti, pokud nebyla pořízená závěť, byla neplatná, nebo v ní nebyl

¹³ 89/2012 Důvodová zpráva k NOZ, s. 314. dostupné z http://www.anag.cz/Files/file/duvodova_obcz.pdf

¹⁴ Vyjádření ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila K NOZ

¹⁵ 89/2012 Důvodová zpráva K NOZ, s. 315. dostupné z http://www.anag.cz/Files/file/duvodova_obcz.pdf

obsažen celý majetek zůstavitele. U dědického titulu dědění ze závěti stanoví, kdo bude dědit, sám zůstavitel.

Abychom mohli dědit ze závěti, musí být závěť sepsaná. Závěť je poslední vůle zůstavitele. Závěť je označovaná i jako testament. Zůstavitel závětí projevuje dobrovolnou vůli k zanechání jeho majetku jakýmkoliv osobám v případě jeho smrti. Výhodou je, že můžeme zanechat dědictví i osobám, které nejsou s námi spjaty pokrevním svazkem, tedy nejsou našimi příbuznými. Pokud chce zůstavitel svůj majetek přenechat někomu jinému než dědicům podle zákona, nebo chce svůj majetek rozdělit jinak, ať už své manželce, nebo svým dětem, musí sepsat závěť. Současný zákoník nám jinou možnost v případě odkázání majetku než je závěť nepřipouští. Závěť musí být sepsaná zákonem stanoveným způsobem a musí obsahovat podstatné náležitosti, jinak by se mohlo stát, že závěť bude neplatná. V tomto případě je to datum, kdy závěť byla pořizovaná a samozřejmě nesmí chybět zůstavitelův vlastnoruční podpis. V závěti se mohou vyskytovat i podpisy svědků, ale to je závislé na tom jaká závěť bude sepisována. Jaké závěti mohou být sepsány, tedy konkrétně jaké druhy závětí jsou a které můžeme sepsat, se budeme věnovat níže. V případě, kdy závěť není sepsaná, dochází k tomu, že budeme dědit ze zákona, a to podle dědické posloupnosti, která se skládá ze čtyř skupin, podle příbuznosti (alespoň podle současného občanského zákoníku). Zákon nám přesně definuje, kdo je oprávněný dědit. Na prvním místě je manželka a děti, ale pokud nechceme, aby náš majetek v případě naší smrti nedědil nikdo ze skupiny, musí být sepsaná závěť, jinak jsou tyto dědické skupiny nedotknutelné. Mnoho lidí si myslí, že neopomenutelní dědici jsou přímo děti zůstavitele, ale tomu tak není. Je brán ohled i na jejich děti, a to v tom případě, kdyby neopomenutelný dědic již nebyl na živu, tak jeho podíl se musí dostat jeho dětem. Zákon nám jasně říká, kolik musí činit minimálně nárok neopomenutelného dědice a ten zákonný díl se rozděluje podle toho, zda je dítě nezletilé či zletilé. Nezletilému dítěti se vždy musí dostat toho nároku, jako kdyby dědil ze zákona, zletilému minimálně jedna polovina, a to z toho podílu, na který má nárok podle zákona. Neplatí pravidlo, že by vždy v závěti měly být uvedeny, ale správně by být měly. Pokud zůstavitel napíše závěť, kde nezmíní své děti, neznamená to, že by byla závěť neplatná. Může být neplatná jen z části, a to z toho důvodu, kdy neopomenutelný dědic respektive dítě pozůstalého se proti tomuto rozhodnutí ohradí. Pak se závěť v určité části ruší a

neopomenutelný dědic má nárok na svůj podíl. Pokud zůstavitel v žádném případě nechce, aby zdědil něco jeho potomek, jediným možným řešením je, aby ho vydědil. Vydědění je možné přímo v závěti. Zůstavitel může sepsat i tzv. negativní závěť, kde vyděďuje potomka. Vydědit dítě lze, ale pouze z některých důvodů, které jsou uvedeny v zákoně. Pokud by došlo k tomu, že by zůstavitel své děti vydědil a sepsal závěť, kde nebyly uvedeny, nic se v tomto případě nestane. Vzhledem k tomu, že děti byly vyděděny, nemají na svůj podíl nárok, a závěť je tak platná. Je zde nabízené široké spektrum možností. V praxi se setkáváme s tím, že si mnoho lidí myslí, že když sepišou závěť, kde nejsou uvedeny jejich děti a nejsou vyděděny, tak se nic nestane. V tomto případě by děti zůstavitele musely napadnout závěť pro jejich opomenutí, musely by být seznámeny s tím, že tato možnost skutečně je. Pokud této možnosti nevyužijí, obávám se toho, že se s tím už nebude moci nic udělat. Velký problém je spojen s nevědomostí občanů, kteří v tomto odvětví práva nemají zkušenosti.

Budoucí právní úprava neopomenutelné dědice taktéž upravuje. Je podrobnější než současná úprava OZ. Je spíše nakloněna na stranu zůstavitele než na stranu neopomenutelných dědiců, a to tím, že ještě krátí jejich podíly, na které by měli jinak nárok. Nová úprava přináší posílení pořizovací svobody zůstavitele, jelikož se snižuje rozsah práva neopominutelných dědiců na jejich zákonný dědický podíl. „*V případě nezletilého potomka jsou to 3/4 jeho zákonného dědického podílu a v případě zletilého potomka pak 1/4 zákonného dědického podílu.*“¹⁶

V současném OZ, by měl dědic nárok na ten podíl, který by dědil ze zákona podle dědických skupin. Současná právní úprava dbá na jejich větší ochranu, a tedy méně respektuje přání zůstavitele. Pokud si zůstavitel skutečně nepřeje, aby jeho děti dědily, mělo by být jeho přání respektováno, niko-li odňato. Zde můžeme konstatovat, že si nikdy nemůžeme být jisti, zda neopomenutelného dědice zůstavitel vynechal z toho důvodu, že nechtěl, aby dědil nebo z toho důvodu, že na něj svou nedbalostí v závěti zapomněl.

¹⁶ MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/pravo-na-povinny-dil-a-nepominutelny-dedic.html>.

Závěť a její sepsání je přesně vymezeno v občanském zákoníku. Setkáváme se s různými typy závětí, které jsou konkrétně vymezeny v § 476.¹⁷

Závěť rozdělujeme na:

- Holografní,
- Alografní ,
- Formou notářského zápisu,
- Závěť se třemi svědky úkonu,
- Nově, i závěť s úlevami (podle budoucí právní úpravy, viz kapitola 7)

Závěť holografní je závěť vlastnoruční. Zde je nejdůležitější podmínkou, aby byla sepsána vlastní rukou. Nezáleží na tom čím je napsaná a na čem je napsaná. *Závěť musí být zřízená v českém nebo i jiném jazyce, na papíře nebo i na jiném materiálu, inkoustem, propisovací tužkou, tuší, popřípadě i křídou.*¹⁸ V případě kdyby byla napsaná třeba tužkou na obočí, stále je tato závěť platná. Nelze být zastoupen někým, kdo by za nás závěť sepsal. Vždy je nutnost osoby zůstavitele. Při jejím zřízení musí být po formální stránce dbáno tří základních požadavků

- Musí být napsána vlastní rukou zůstavitele od počátku až do konce,
- Musí v ní být vlastní rukou zůstavitele uvedeno datum (den, měsíc a rok), kdy byla podepsána,
- Musí být podepsána vlastní rukou zůstavitele.¹⁹

Závěť alografní je závěť, která je sepsaná v písemné formě, a to ať na stroji nebo v počítačové úpravě. Nevyžaduje se při ní, aby celý její obsah i datum byl sepsán vlastnoručně zůstavitelem. „Podle § 476b OZ který říká: pokud nebyla závěť sepsána vlastní rukou zůstavitele, musí být alespoň jeho rukou podepsána.“²⁰ Nejedná se o to, že je závěť sepsaná vlastní rukou nebo lépe řečeno vlastním rukopisem, to by se jednalo o závěť holografickou. Jediné co zůstavitel musí splnit je vlastnoruční podpis. Závěť musí být zůstavitelem vlastnoručně podepsána. Tedy závěť může sepsat kdokoli za

¹⁷ Zákon č. 40/1964 Sb., OZ, § 476, dostupné z <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=onrf6mjzgy2f6nbqfzygmnbxgywts&conversationId=4034521>.

¹⁸ MIKEŠ, J., MUZIKÁŘ L., *Dědické právo*, Praha Linde 2003. s. 89. ISBN 80 – 7201 – 422 -6.

¹⁹ MIKEŠ, J. *Dědictví a právo*, Praha Informatorium 1993. s. 62. ISBN 80- 85427 – 10 – 9.

²⁰ Zákon č. 40/1964 Sb. Ze dne 10.11.2010 IN: občanský zákoník.

zůstavitele. Další důležitou podmínkou pro alografní závěť je, aby byla sepsána alespoň za přítomnosti svědků. Svědci musí být nejméně dva a musí být způsobilí k právním úkonům. I oni připojují k závěti svůj podpis (vlastnoruční). Jsou seznámeni s obsahem závěti. Zákon v tomto případě nedovoluje, aby svědkové byli ti, kteří se stávají dědici v případě smrti zůstavitele. Mohlo by zde docházet k podjatosti. Svědkové svým podpisem stvrzují, že závěť byla skutečně podepsána pravým zůstavitelem, a že byla sepsána bez jakéhokoliv nátlaku na zůstavitele.

Může nastat i situace, kdy zůstavitel neumí číst a psát, nebo je nevidomý. V tomto případě lze závěť sepsat, ale za pomoci tří svědků. *„Aby bylo zřejmé, proč byla zvolena tato forma závěti, musí být v jejím textu také uvedeno, že zůstavitel nemůže číst nebo psát, kdo listinu napsal, kdo ji nahlas přečetl a jakým způsobem zůstavitel potvrdil, že listina obsahuje jeho pravou vůli.“*²¹ Vzhledem k tomu, že zůstavitel je nevidomý a nemůže si tak přečíst co bylo napsáno v závěti, musí být povolána osoba, která bude dělat předčitatele. Svědkové tímto způsobem svými podpisy stvrzují, že závěť byla sepsána, jak si zůstavitel přál, co bylo jeho poslední vůlí. Podle judikatury: *„v závěti pořizené podle § 467c OZ, osobou, která nemůže číst nebo psát, nelze chybějící označení pořizovatele nahradit ústním svědectvím těch, kteří působili jako svědci úkonu.“*²²

Závěť formou notářského zápisu, je závěť, kterou mohou uplatnit osoby, které jsou neslyšící a hluchoslepé je to jeden ze způsobů jak závěť sepsat. Dalším způsobem pro osoby neslyšící a hluchoslepé je pak závěť za pomoci tří svědků. Závěť formou notářského zápisu mohou sepsat i osoby mladší 18 let. Zákon říká, že závěť mohou napsat jen osoby, které dovršili alespoň 15 let. Pokud budeme starší a náš věk bude minimálně 18 let, můžeme si sami vybrat, k jakému způsobu sepisování závěti dojde, pokud vůbec nějakou závěť sepsat chceme. Pro osoby mladší 18 let je jediným způsobem forma notářského zápisu. Z praktického hlediska je forma notářského zápisu nejlepší řešení. Sepíše se u notáře a ten ji uschová. Je to jednodušší řešení a to i v tom případě, že pokud si nejsme jisti, jak co má být napsáno, notář se o to postará. Je zde

²¹ MIKEŠ J., MUZIKÁŘ L., *Dědické právo*, Praha Linde 2003. s. 93. ISBN 80 – 7201 – 422 -6.

²² Rozsudek Krajského soudu v Brně, sp. zn. 18 Co 64/2002 dostupné z http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_vks.nsf/WebSearch/FEFCE918511590C6C1257A920066C96E?openDocument.

menší riziko, že naše závěť by se mohla stát neplatnou a to jen byt' naší sebemenší chybičkou.

Důležitým úkonem, který musí být obsažen v závěti, a to bez ohledu jestli se jedná o závěť holografní, alografní nebo závěť ve formě notářského zápisu je, aby bylo uvedeno datum, respektive den, měsíc a rok kdy byla závěť zůstavitelem podepsána. Kdyby k tomuto nedošlo, hledí se na závěť jako kdyby byla neplatná, a to v celém jejím rozsahu. Zákon by se s tím vypořádal takovým způsobem, že by se dědictví vypořádalo tak, jako kdyby závěť nebyla sepsána a tj. děděním ze zákona. Další podmínkou je, že závěť může sepsat osoba, která dovršila určité věkové hranice a tj. osoba starší 15 let. Pokud by to byla mladší osoba, hledělo by se na závět, jako na neplatnou.

Obecně platí, že novější závěť ruší závěť starší a starší se tak stává neplatnou. Protože je to jednostranný právní úkon, může být vždy odvolán. Nemusí být ani sepsána nová závěť, postačí, když listinu zničíme. Poté se na ni hledí, jako by nikdy nebyla sepsána. Závěť musí být sepsána osobou, která má plnou způsobilost k právním úkonům. Pokud by se stalo, že zůstavitel učinil krok k sepsání závěti a neměl způsobilost k právním úkonům, závěť by se stala neplatnou. „I v případě, že by pořizovatel soudem zbavený způsobilosti k právním úkonům nebo omezený ve způsobilosti k právním úkonům v rozsahu, který neumožňuje pořídit o svém majetku závěť, v okamžiku sepsání a podepsání závěti jednal ve světlé chvílce, nemohl by takový úkon pořizovatele být platným právním úkonem, protože současná právní úprava neobsahuje vyvratitelnou domněnku světlé chvílky při vzniku testamentu.“²³

Závěť nesmí obsahovat, žádný příkaz (podle současného občanského zákoníku). Jediné, co může závěť obsahovat je započtení daru. Darování je dobrovolná vůle dárce, přenechat dar obdarovanému, za života dárce. Nelze přenechat dar až po smrti. Pokud je obdarovaným příbuzný, je od daně darovací osvobozen. V praxi se toto často využívá. Setkáváme se s tím, že rodiče svým dětem dají něco darem, ať už nemovitost nebo něco jiného. Toto u dědění podle zákona lze v dědictví započíst podle § 484 OZ. Pokud by zůstavitel měl dvě dcery a jedna dostala darem nemovitost v hodnotě 1.000.000 Kč a druhá nedostala nic, má dcera nárok uplatňovat o ten 1.000.000 menší dědictví tak, aby

²³ FIALA, P. *Občanský zákoník, komentář*, Praha: Wolters Kluwer, 2009. s. 828. ISBN 978-80-7357-395-9.

jejich podíly byly stejné i po obdržení daru. Její dar bude započítán. Pokud ale dědíme ze závěti, musí být ze závěti jasně patrné, že zůstavitel žádá o započtení daru. „Při dědění ze zákona se dědici na jeho díl započte to, co za života zůstavitele od něho bezplatně obdržel, pokud nejde o obvyklá darování § 484 OZ“²⁴. Pokud toto v závěti napsáno není, nelze toto uplatňovat, a to z toho důvodu, že v závěti toto ustanovení zůstavitel nepoužil.

V závěti by měli být uvedeni všichni dědici. Pokud by v závěti nebyli určeni, nelze, aby byl majetek rozdělen, a to z toho důvodu, že ze závěti není patrné, kdo a jakým dílem by si měl rozdělit zůstavitelův majetek. V tomto případě by se taktéž stala závěť neplatnou a postupovalo by se podle dědické posloupnosti.

I když zůstavitel sepsal závěť, kde odkázal svůj majetek konkrétním osobám, není zde jasné, že tento majetek nabudou, a to z podobných důvodů, které mohou nastat i s děděním ze zákona.

Budoucí právní úprava, která má být účinná od roku 2014 přináší spoustu změn. Podle současného občanského zákoníku rozeznáváme dva dědické tituly, a to dědění ze zákona a dědění ze závěti. Budoucí zákoník toto ponechal, i když je částečně mění. Ale co je nejspíše největší změnou podle budoucí právní úpravy, že nám přibude ještě další titul a to dědická smlouva, kterou současný zákoník vůbec nedefinuje a ani nezná.

Co se mění v dědění ze zákona, jsme si již řekli. Co změnil v dědění ze závěti, na to poukážeme nyní. Další důležitá změna, která se týká nové právní úpravy spočívá v tom, že mohou být uvedeny v závěti podmínky § 1498 NOZ. Pokud podmínky splníme, budeme dědit, a když je nesplníme, nezdědíme. Toto je v novém budoucím zákoníku charakterizováno jako dovětek k závěti. „*Nové dědické právo již opět počítá se zavedením institutu vedlejších doložek v závěti. Z našeho právního řádu byl tento institut odstraněn v roce 1950, jelikož tehdejší socialistické myšlení se opíralo o teorii, že zůstavitel nesmí podmínkami a příkazy připojenými k závěti omezovat dědice v nakládání s majetkem.*“²⁵ „Dovětkem může zůstavitel nařídít odkaz, stanovit odkazovníku či dědici podmínku, doložit čas, uložit odkazovníku nebo dědici příkaz

²⁴ Zákon č. 40/1964 Sb. Ze dne 10.11.2010 IN: občanský zákoník.

²⁵ HOLUB, R. In : BEDNÁŘ, V. *Testamentární dědická posloupnost*, Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 132. ISBN 978-80-7380-292-9.

§1498 NOZ.²⁶ Budoucí úprava, umožňuje zůstaviteli vytvořit si vlastní podmínky, které mohou znít takto: Můj nejmladší syn, zdědí můj rodinný dům v Praze, pokud vystuduje a úspěšně dokončí vysokou školu.

Pokud se tomu tak nestane, nemá na něj nárok. Takovou úpravu současný zákoník nezná. Takové podmínky v závěti podle současného zákoníku psány být můžou, ale nehledí se na ně a nemusí být splněny. Stejně dědic zdědí svůj díl bez ohledu na to, zda byla jeho podmínka splněna. Kdyby tam byly takové podmínky uvedené, stejně by se na ně hledělo jako na neplatné. Novou úpravou tato podmínka bude muset být splněna, pokud dotyčný bude chtít dědit. Což je asi pro dědice nevýhodné, ale pro zůstavitele je to jejich přání a jejich poslední vůle. Zde neznamená, že dědic bude muset splnit všechny podmínky, které si zůstavitel přál. V závěti nesmí být obsaženy podmínky typu: *„Zasahování do záležitostí osobní povahy dědice, či vést k jeho zřejmému obtěžování svévolí zůstavitele, nebude dovoleno, aby zůstavitel nutil dědice například k uzavření sňatku.“*²⁷ O tom jaké podmínky jsou přípustné či přípustné nejsou, bude rozhodovat soud.

Současná právní úprava je nakloněna na stranu dědiců, nikoli na stranu zůstavitele. Méně respektuje přání zůstavitele, zatímco nový občanský zákoník naopak klade větší důraz na přání zůstavitele, a to přání my musíme respektovat.

Další dědický titul, který naše současná právní úprava občanského zákoníku vůbec nezná je Dědická smlouva.

Dědická smlouva je upravena v § 1582 – 1593 NOZ. *„Dědickou smlouvu, která je co do právní síly nejsilnějším dědickým titulem, naše právo znalo do roku 1950, kdy byla z občanského zákoníku vyloučena.“*²⁸ *„V současnosti se již vrací zpět a bude znovu platná a účinná. Základní rozdíl mezi závětí a dědickou smlouvou spočívá v tom, že závět je jednostranným právním jednáním zůstavitele tj. dokud je naživu, může závět*

²⁶ Zákon č. 89/2012 Sb. Ze dne 26.03.2012 IN: Nový občanský zákoník.

²⁷ Dostupné z <http://www.penize.cz/spotrebitel/249040-revolucni-zmeny-v-dedictvi-zavet-podle-nich-muzete-sepsat-uz-ten>.

²⁸ Zákon č. 89/2012 Sb., OZ, dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/dedicka-smlouva.html>.

kdykoli změnit, doplnit či odvolat.“²⁹ Kdežto dědická smlouva je dvoustranný právní úkon, který nelze vzít tak lehce zpět jako závěť. Je to smlouva, kde se zůstavitel zavazuje, že v případě jeho smrti jiné osobě přenechá dědictví. Tento krok je podle mne velmi rizikový a měl by být dobře promyšlen, protože už není cesta zpět tak jednoduchá jako u sepsání závěti. Dle mého názoru by tyto smlouvy vůbec být uzavírány neměly, protože pořád máme možnosti, například závěť, které se dají vždy vzít zpět. Podle občanského zákoníku může dědickou smlouvu uzavřít ten, který nabyt plné zletilosti, tj. dovršil 18 let. Je zcela pochopitelné, že dědické smlouvy lze uzavřít věkem od 18 let, protože se jedná klasicky o normální smluvený kontrakt, kde se právní úkon stává dvoustranným.

²⁹ Dostupné z <http://www.penize.cz/spotrebitel/43170-dedicka-smlouva-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>.

3 ODÚMRŤ

Odúmrť je zvláštní případ nabytí dědictví státem, k němuž dochází tehdy, nenabyli-li dědic dědictví, ať již zákonný, či závětní (srov. § 462 OZ). Stát v tomto případě nenabývá dědictví z titulu dědění. „Z titulu odúmrti může státu připadnout buď celé dědictví, nebo jen jeho část. V posledně uvedeném případě může s ostatními dědici uzavřít dohodu o vypořádání dědictví.“³⁰

To je v těch případech, kdy zůstavitel nemá žádného příbuzného, kde nemůže dědit nikdo. Může mít i některé příbuzné, ale ti přesto dědictví odmítli i v tomto případě by šlo o odúmrť. Jednalo by se o odúmrť, pokud by byli dědicové povoláni na základě závěti a přesto by dědictví taktéž odmítli. Nemůžeme dědice nutit, aby majetek zdědili. Je to jejich svobodné rozhodnutí, ať už se jedná o dědice ze zákona, nebo o dědice ze závěti. Pokud dědici dědictví odmítnou a raději ho přenechají státu, je zde velká pravděpodobnost, že dědictví je předlužené, a dědici se tak bojí platit zůstavitelovy dluhy. Podle současného občanského zákoníku, dědicové platí pouze dluhy, které nepřevyšují majetek po pozůstalém. V tomto případě je dlužníkovo postavení vůči věřiteli takové, že věřitel je znevýhodněn a v mnohých případech ztrácí. Nicméně majetek zůstavitele musí někdo převzít, ať už převládají pasiva vůči aktivům. V posledním případě je dědí stát.

Nový občanský zákoník nám má přinést zcela odlišný pohled na tuto situaci. Současný občanský zákoník svým způsobem zvyhodňuje dědice vůči věřitelům tak, aby nemuseli platit na úkor zůstavitele. Budoucí právní úprava tuto část úplně mění. Pokud do konce roku 2013 převezmeme dědictví, které má více pasiv než aktiv, tedy je předlužené, tak pohledávky, které dlužil zůstavitel, splácíme jen do výše dědictví. Ale nová právní úprava nám zde říká, bylo-li dědictví předluženo a my jsme ho přijali, tak pohledávky musíme splatit, a to bez ohledu na výši dědictví. Věřitel v tomto případě má lepší postavení, než bude mít do konce roku 2013, protože dluhy, které vznikly zůstaviteli, bude muset stejně někdo zaplatit. Pokud zůstavitel zanechal větší dluhy než majetek a pokud my z rodiny budeme dědit a víme o tom, že dědictví je předlužené,

³⁰ HENDRYCH, D. *Právníký slovník*, Praha: C.H. Beck, 2009. s. 987 ISBN 978-80-7400-059-1.

bylo by logické, abychom se ho vzdali. Je evidentní, že budeme postupovat tak, že dědictví odmítneme. I v tomto případě je stát znevýhodněn, protože taktéž bude muset zůstaviteli dluhy zaplatit, a to do té míry jaké zůstavitel dluhy měl. Stát v tomto případě taktéž bude tratit. V současném občanském zákoníku je znevýhodněné postavení věřitele. V budoucí právní úpravě postavení dědiců, ale i státu.

Pokud má nějaké dědictví připadnout státu, stát povolá Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (ÚZSVM), který se o odúmrtí má povinnost starat. Úřad se o tomto úkonu dozví ohlášením notáře, který působí jako soudní komisař ve věcech dědických. Ten zjistí, že dědictví je skutečně odúmrtí nebo předpokládá, že to tak bude. Musí být povolán soudní znalec, který majetek ohodnotí, pokud nějaký zbyl. ÚZSVM má povinnost přezkoumat, jak by tento majetek mohl státu sloužit. Pokud je tento majetek pro stát nepodstatný, může ho převést mimo vlastnictví našeho státu a rozhodnout se ho prodat. Nejčastěji jde o nemovitosti, bytové prostory atd. Pokud ÚZSVM shledá, že majetek je ku prospěchu státu, majetek si stát ponechá a nakládá s ním jako s vlastním.

4 ODMÍTNUTÍ DĚDICTVÍ

Odmítnutí dědictví je jednostranný právní úkon, který může učinit každý dědic ze zákona nebo každý dědic ze závěti, ať už odmítneme jen svůj podíl, nebo popřípadě celý majetek. To záleží na tom, jestli více dědiců zdědilo majetek nebo jestli byl jen jeden dědic, který by měl nabýt celý zůstavitelův majetek, jenž ponechal. Nikdy se nelze vzdát jen části majetku, kterou máme nabýt. To by každý mohl se vzdát dluhů, co mu zůstavitel zanechal. „*I když současná právní úprava vychází z hlavní zásady, že se dědictví nabývá již zůstavitelovou smrtí § 460 OZ, neodnímá osobám povoláním za dědice ze závěti nebo ze zákona možnost, vyloučit svým vlastním projevem vůle tyto zákonné důsledky.*“³¹ Jediný, jenž nemůže odmítnout dědictví, je stát. Protože je ten poslední, který může nabýt nějaký majetek. Nikdo nemůže být nucen nabýt majetek, vyjma státu, ten ho přijmout musí. „Pokud dědic chce odmítnout dědictví, musí ho odmítnout před soudem nebo soudu zašle písemné prohlášení § 463 OZ.“³² Ten, který dědictví odmítne, už nemůže žádat dědictví nikdy zpět. Jedná se o konečné rozhodnutí bez odkladných účinků. S odmítnutím dědictví jsou často spojovány dluhy zůstavitele. Současný občanský zákoník těmto dluhům nevěnuje tolik pozornosti, kolik by věnovat měl. Přechod dluhu je upraven jen třemi paragrafy, a to §470, §471 a § 472. „*Přechod dluhů ze zůstavitele na dědice je dán povahou dědění jako universální sukcese do všech práv a povinností předchůdce, pokud jeho smrtí nezanikají nebo pokud nepřecházejí na jiné subjekty jinak, než cestou dědění, např. na základě zvláštního zákona.*“³³ Současný občanský zákoník, chrání dědice tím, že zůstavitelovy dluhy nemusí platit nad výši toho majetku, který sami zdědili po zůstavitelovi.

³¹ MIKEŠ, J. *Dědictví a právo*, Praha Informatorium 1993. s. 96. ISBN 80- 85427 – 10 – 9.

³² Zákon č. 40/1964 Sb. Ze dne 10.11.2012 IN: občanský zákoník.

³³ MIKEŠ J., MUZIKÁŘ L., *Dědické právo*, Praha Linde 2003. s. 30. ISBN 80 – 7201 – 422 -6.

4.1 ZPŮSOBY ODMÍTNUTÍ

Jak se již hovořilo, každý má právo odmítnout dědictví, s výjimkou státu. Aby bylo možné dědictví odmítnout, je zapotřebí dodržovat příslušný postup, který nám určuje zákon. Jedním ze způsobu odmítnutí dědictví je, že dědic odmítne dědictví sám osobně. Nebo ho nemusí odmítat osobně, ale může prostřednictvím plné moci pověřit k tomuto úkonu svého zástupce, a to na základě plné moci, která ho k tomuto úkonu opravňuje. Pokud nastane situace, že dědic, který chce dědictví odmítnout je nezpůsobilý nebo je nezletilý, musí být stanoven jeho zákonný zástupce. Z pravidla to bývá rodič, ale může to být i někdo jiný, ale se zákonným zástupcem musí souhlasit soud, konkrétně s jeho osobou, protože jde o zájmy dítěte a mohlo by docházet ke střetu zájmu. Pokud chceme dědictví odmítnout, odmítnutí se musí stát ústním prohlášením u soudu nebo písemným prohlášením jemu zasláným § 463 OZ. Můžeme jednat před ním nebo ho můžeme sepsat písemně a příslušnému soudu ho odeslat. Potom se hledí na dědice, jako kdyby nebyl, a nastupuje dědic nový podle zákonné posloupnosti nebo pokud bylo děděno podle závěti a byl zde uveden náhradník, tak nastoupí náhradník. V opačném případě, vždy podle dědické posloupnosti.

4.2 LHŮTA K ODMÍTNUTÍ

Dědictví musí být odmítnuto ve lhůtě, která je stanovena zákonem. Pokud by dědictví nebylo odmítnuto v zákonné lhůtě, už by se hledělo na to, že dědic dědictví přijal. Zákonná lhůta je zpravidla jednoměsíční a začíná běžet dnem, kdy byl dědic o možnosti odmítnutí dědictví vyrozuměn a poučen. V některých stanovených případech je možné tuto lhůtu i prodloužit, ale k tomu dochází zcela výjimečně. Zde není důležité datum zůstavitelovi smrti, ani kdy se dědic o možném dědictví dozvěděl, ale významné je to datum, kdy byl soudem vyrozuměn o tom, že má možnost dědictví odmítnout. V tomto okamžiku začíná běžet stanovená jednoměsíční lhůta, ve které toto právo musí být využito, pokud dědictví chceme skutečně odmítnout. Pokud by tato lhůta byla promeškána, nemůže dědictví dědic již odmítnout, a musí ho přijmout tak, jak mu je odkázáno nebo tak, jak to stanoví dědická posloupnost. „*Zmeškání lhůty nelze soudně*

prominout. Soud ji může z důležitých důvodů prodloužit pouze tehdy, požádá-li osoba povolaná za dědice o prodloužení před jejím uplynutím.“³⁴

4.3 NEMOŽNOST ODMÍTNUTÍ

Setkáváme se s celou řadou možností, kdy není už možné dědictví odmítnout. Jeden ze způsobů jsme již uvedli výše, tj. pokud byla promeškána zákonem stanovená doba odmítnutí dědictví. Pokud jsme tuto lhůtu promeškali, soud hledí na to, že jsme se stali dědici pozůstalosti a není tak možné dědictví odmítnout. Dále dědictví nemůže odmítnout stát, pokud se jedná o odúmrt’.

Podle § 465 občanského zákoníku nemůže nikdy odmítnout dědictví ten dědic, který svým chováním dál najevo, že dědictví odmítnout nechce, a to i přesto, že ještě nebyl poučen o tom, že má možnost odmítnutí svého dědického majetku. Rovněž se o tom zmiňuje i judikatura v usnesení Krajského soudu v Hradci Králové sp. zn. 17 Co 77/2004³⁵

„Dovolal-li se potomek relativní neplatnosti závěti (§ 479 OZ) dal tím najevo, že chce dědit, a proto již nemůže dědictví odmítnout.“³⁶

4.4 NEZNÁMÝ DĚDIC

Dědic, který je neznámý nebo se zdržuje někde, kde nám jeho pobyt není známý, musí ho příslušný soud vyrozumět o tom, že má právo dědit nějaký majetek (§468 OZ). „Soud vyrozumí dědice tím, že vydá vyhlášku“³⁷. Soud vydává vyhlášku tím způsobem, že ji zveřejní na úřední desce soudu, kde je mu k nahlédnutí. K tomuto způsobu dochází, pokud soud nezná jméno dědice nebo mu není znám jeho pobyt, a také v případě, že se na místě jeho pobytu nevyskytuje. Soud vyzve vyhláškou neznámého

³⁴ FIALA, J. *Občanské právo hmotné*, Brno 2002. s. 30. ISBN 978 – 80 – 7201- 674 – 7.

³⁵ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. 17 Co 77/2004.

³⁶ MIKEŠ J., MUZIKÁŘ L., *Dědické právo*, Praha Linde 2003. S. 28. ISBN 80 – 7201 – 422 -6.

³⁷ Zákon č. 99/1963 Sb., OSŘ, § 50h, dostupné na <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=onrf6mjzgyzv6ojzfzygmjnqawtooi&conversationId=4034521>.

dědice, aby se v určité lhůtě přihlásil. Jestliže se přihlásí, dědické řízení pokračuje s ním. Pokud se ale dědic nepřihlásí, má se za to, že dědicem není. „Pokud jeho podíl zdědí nikdo jiný a neznámý dědic toto zjistí, může toto rozhodnutí napadnout, a to do 3 let. Právo bude promlčeno po skončení této lhůty³⁸. Na toto se použije ustanovení § 485 OZ ochrana oprávněného dědice. Pokud toto právo bude uplatněno, má právo, aby mu dědictví bylo vráceno tím, kdo ho nabyt neoprávněně. Občanský zákoník nadále tuto situaci řeší tak, pokud dědictví bude vráceno oprávněnému dědici, tak nepravý dědic má nárok na to, aby mu oprávněný dědic vrátil vše, co vynaložil na náklady spojené s dědictvím. Může nastat i situace, kdy neoprávněným dědicem bude stát. I na toto má oprávněný dědic nárok.

³⁸ ŠVESTKA, J. *Občanský zákoník, komentář*, Praha: C.H. Beck, 2009. s. 1257. ISBN 978-80-7400-108-6.

5 DĚDICKÁ ZPŮSOBILOST

Dědická způsobilost je vymezena občanským zákoníkem. Zde si vymežíme, jaký je rozdíl mezi způsobilostí k právním úkonům a způsobilostí k právům a povinnostem, a co je především právní úkon. Právní úkon je vlastní projev vůle určité osoby, který směřuje ke vzniku, změně nebo zániku práv a povinností. Právní úkon musí být učiněný svobodně a srozumitelně, jinak se stane, že právní úkon bude neplatný. Dále právní úkon nemůže být učiněn osobou, která nemá způsobilost k právním úkonům, a to je osoba, která ještě nedovršila zletilosti, nebo osoba která již zletilosti dovršila, ale byla způsobilosti zbavena pro duševní poruchu. Tyto právní úkony osob jsou neplatné.

Způsobilost k právním úkonům byla dříve označována jako svéprávnost. Současný občanský zákoník tento pojem změnil, ale obsahově je stejný. Způsobilost k právním úkonům je způsobilost fyzické osoby vlastními právními úkony jednat, a tak nabývat práv nebo brát na sebe nějaké povinnosti v OZ je vymezena v § 8. „Způsobilost k právním úkonům vzniká zletilostí.“³⁹ V ČR je tato zletilost dovršením 18 roku. Způsobilost mít práva a povinnosti vzniká fyzickým osobám již narozením. Nikdo této způsobilosti nemůže být zbaven. Tuto způsobilost nabývá i nenarozené dítě. Narodí-li se živé, toto dítě v latinském názvu označujeme, jako *nasciturus*. Způsobilost k právům a povinnostem zanikne jen smrtí. Pro všechny osoby je tato způsobilost stejná. Nikdo nemůže mít větší způsobilost k právům a povinnostem. Někdy je tato způsobilost označována jako právní subjektivita. Ovšem hovoříme o osobách fyzických, jinak je tomu u právnických osob. „*Dědicem se může stát i právnická osoba, ale jen tehdy, ustanoví-li tyto subjekty za dědice pořizovatel ve své závěti.*“⁴⁰ Právnickým osobám vzniká právní subjektivita i způsobilost k právním úkonům v tom okamžiku, kdy právnická osoba vznikla, tj. kdy právnická osoba byla zapsána do obchodního rejstříku, nebo do jiného rejstříku, který stanovil zákon. OZ konkrétně v § 18 říká, kdo může být právnickou osobou, a tou mohou být korporace, nadace, veřejnoprávní korporace a jiné subjekty, o kterých to zákon stanoví. Právnickou osobou může být i stát.

³⁹ Zákon č. 40/1964 Sb. Ze dne 10.11.2010 IN: občanský zákoník.

⁴⁰ MIKEŠ, J. *Dědictví a právo*, Praha Informatorium 1993. s. 93. ISBN 80- 85427 – 10 – 9.

Vzhledem k tomu, že dědické řízení je prováděno ze zákona a k nabytí dědictví není potřeba žádného právního úkonu, postačí jen způsobilost k právům a povinnostem, tzn., že nemusí mít způsobilost k právním úkonům. Osoba, o jejíchž právech a povinnostech bude rozhodováno, nemusí být zletilá. Pokud tomu tak je, že je nezletilá, musí mít zvoleného svého zákonného zástupce. Většinou je zákonným zástupcem rodič, nebo příbuzný dítěte. Soud hledí na to, aby nedocházelo k určité podjatosti mezi dítětem a druhou osobou. Nezpůsobilým dědicem se dědic stane jen ze zákonných důvodů, které si vymežíme v podkapitole nezpůsobilý dědic.

5.1 ÚČASTNÍCI DĚDICKÉHO ŘÍZENÍ

„Za osoby zúčastněné na řízení jsou v tomto kontextu označovány jednak osoby, které řízení vedou, tzn. podílejí se na projednávání a rozhodování věci (soud, resp. pracovníci soudu, notář pověřený jako soudní komisař, resp. jeho pracovníci) a dále osoby, o jejichž právech a povinnostech se v dědickém řízení rozhoduje (účastníci dědického řízení).“⁴¹

Místní příslušnost soudu se stanoví podle toho, kde měl zůstavitel bydliště. Pokud nelze zjistit, kde měl zůstavitel bydliště, bude místně příslušný ten soud, v jehož obvodu měl zůstavitel pobyt. Místní příslušnost je důležitá z hlediska toho, abychom předešli projednání jedné věci dvěma soudy, nebo aby bylo o jedné věci vícekrát rozhodnuto.

5.2 DĚDICKÁ NEZPŮSOBILOST

Dědickou nezpůsobilost nám stanovuje § 469 OZ. Jde o to, že za daných okolností by měla dědit určitá osoba, ale to se nestane, protože je dědicky nezpůsobilá. Nezpůsobilý dědic se stává nezpůsobilým přímo ze zákona. Kdežto vydědění je dobrovolný způsob zůstavitele jak vydědit potomka. Vydědění je závislé na jeho vůli.

⁴¹ MIKEŠ J., MUZIKÁŘ L., *Dědické právo*, Praha Linde 2003. s. 156. ISBN 80 – 7201 – 422 -6.

„Dědicky nezpůsobilý je ten, který se dopustil úmyslného činu proti zůstaviteli nebo jeho rodině (konkrétně manželovi, rodičům a dětem).“⁴² Zde nejde brát v potaz jakýkoliv úmyslný trestní čin, ale musí být zde mířen na konkrétní osobu zůstavitele nebo na jeho rodinu. Tento trestný čin nelze spáchat z nedbalosti. Musí zde být úmysl. Trestný čin proti zůstaviteli a jeho rodině v tomto případě lze spáchat, jen pokud je zůstavitel naživu, tedy zůstavitel nesmí být už po smrti. „ *Byl-li dědic zůstavitele pravomocně odsouzen pro úmyslný trestný čin proti zůstaviteli, je soud v dědickém řízení při posuzování tohoto důvodu dědické nezpůsobilosti vázán pravomocným rozsudkem. Dědické právo odsouzeného dědice je však v tomto případě závislé na tom, zda mu zůstavitel tento čin odpustil.*“⁴³ Zákon takto zabraňuje dědici, aby mohl zdědit svůj zákonný majetek, ať už by měl dědit podle dědické posloupnosti nebo podle závěti, kde mohl být nebo nemusel být uveden. Pokud nebyl uveden v závěti, může se dobírat práva na pozůstalost, jako neopomenutelný dědic. V tomto případě by mu nebylo vyhověno.

Dalším způsobem, jak se stát nezpůsobilým dědicem, je zavrženíhodné jednání osoby, na niž by jinak měla být přenesena práva a povinnosti po smrti zůstavitele, a ta osoba se dopustila tohoto jednání vůči zůstaviteli, a to konkrétně proti jeho vůli. Zůstavitelova vůle musí být učiněna svobodně a dobrovolně. Osoba se dopustí zavrženíhodného jednání tím, že k poslední vůli zůstavitele ho nějakým způsobem donutí, nebo nějakým způsobem tato osoba zfalšuje zůstavitelovu poslední vůli. Rozdíl mezi zavrženíhodným jednáním a mezi spáchaným trestným činem na zůstaviteli nebo jeho rodině je ten, že úmyslný trestný čin musí být spáchán za života zůstavitele, kdežto u zavrženíhodného jednání může být způsobeno jak za jeho života, tak i po jeho smrti. Po jeho smrti tím, že závěť zničí nebo ji zfalšuje. Dědická nezpůsobilost se vztahuje na všechny dědice, ať už jsou jimi dědici ze zákona (podle dědické posloupnosti) nebo dědici ze závěti a v poslední možnosti náhradník dědice, ale to jen v případě pokud nedědí přímý dědic. Nezpůsobilost dědice se vztahuje jen na jeho konkrétní osobu. V žádném případě na jeho děti, které by měly dědit v případě nezpůsobilosti dědice.

Pokud dědic splnil podmínky nezpůsobilosti, například se dopustil úmyslného trestného činu proti osobě zůstavitele či jeho rodině, nebo jeho vůli, nemusí vždy nutně

⁴² Zákon č. 40/1964 Sb. Ze dne 10.11.2010 IN: občanský zákoník.

⁴³ Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. 21 Co 35/2001.

dojít k vydědění, a to za předpokladu, že zůstavitel potencionálnímu dědici odpustí či přehodnotí svoji vůli. Tato změna musí být učiněna písemně a před svědky. Samozřejmě zůstavitel může odpustit nezpůsobilému dědici, pokud je stále na živu. Toto rozhodnutí je dobrovolné a soud se tímto rozhodnutím musí řídit.

6 VYDĚDĚNÍ

Vztahy mezi rodiči a dětmi nejsou vždy ideální. Občanský zákoník nám zde nabízí možnost v případě smrti zůstavitele jeho děti vydědit, a tím vynechat z nabytí majetku. Vydědit lze jen potomka, tedy dítě zůstavitele. Nelze vydědit nikoho jiného. Vydědění je jednostranný právní úkon zůstavitele. Tento úkon zůstavitele je činěn jeho svobodnou vůlí.

Jediným možným řešením, jak se ujistit, že naše dítě nic nezdědí je vyděděním svých potomků. Vyděděním dává zůstavitel najevo, že zákonného potomka zbavuje práva dědit. Vydědit jej však může jen z taxativně vymezených důvodů uvedených v zákoně, a to konkrétně v § 496a a jsou to důvody:

- Jestliže v rozporu s dobrými mravy neposkytl zůstaviteli potřebnou pomoc v nemoci, ve stáří nebo v jiných závažných případech,
- O zůstavitele neprojevuje opravdový zájem, který by jako potomek projevovat měl. Byl odsouzen pro úmyslný trestní čin k trestu odnětí svobody v trvání nejméně jednoho roku. Zde nezaměňujeme úmyslný trestný čin proti zůstaviteli nebo jeho rodině, pak by z této osoby byl samozřejmě nezpůsobilý dědic. Myslíme zde jakýkoliv úmyslný trestný čin, nikoliv proti zůstaviteli. Patří sem například trestné činy proti životu a trestné činy proti zdraví. Trestný čin musí být úmyslný a jeho nejnižší hranice uloženého trestu odnětí svobody musí činit nejméně jeden rok,
- Vede trvale nezřízený život. Pod pojmem „vede trvale nezřízený život“ si můžeme představit ledacos. Nezřízený život, je negativní chování dané osoby k jeho životu, ale ne jen k jeho životu, ale i k jeho rodině. Zde je podmínka, aby toto chování bylo delšího charakteru, musí trvat léta. Zůstavitel si zvolí sám, zda chce svého potomka vydědit. Zůstavitel může vydědit potomka na základě listiny, ve které bude sepsáno, proč potomka vydědí. V listině musí být uveden konkrétní důvod vydědění, jinak by se mohlo stát, že listina bude neplatná. Vydědění je možné jen ze čtyř důvodů

taxativně vymezených v OZ, které jsme si uvedli již výše, žádný jiný důvod nepřichází v úvahu.

„Ustanovení § 469a odst. 2 OZ, umožňuje zůstaviteli, aby spolu s vyloučením nejbližšího potomka z dědictví též výslovně vyjádřil vůli, že důsledky vydědění se vztahují i na potomky vyděděného, kteří by jinak nastoupili na jeho místo.“⁴⁴ Toto ustanovení nám zde říká, že pokud bude někdo vyděděn, mělo by být zcela jasné, že budou vyděděny i jeho potomci. Popřípadě, že potomci vydědění nebudou.

Podle judikatury v rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích: *„ Pro posouzení důvodů vydědění podle ustanovení § 469a odst. 1 písm. b) obč. zák. je třeba rovněž zjišťovat, zda potomek zůstavitele měl reálnou možnost o zůstavitele projevit opravdový zájem, který by jako potomek měl projevit, tj. zda zůstavitel měl sám zájem se s dítětem stýkat a udržovat s ním běžné příbuzenské vztahy.“⁴⁵*

Podle budoucí právní úpravy přibude ještě jedna možnost vydědění, která je charakterizována konkrétně v § 1647 NOZ, kde stojí, že zůstavitel může vydědit i neopomenutelného dědice, který je tak zadlužen nebo si počíná tak marnotratně, že je tu obava, že se pro jeho potomky nezachová povinný díl. *„Učinit to však může jen za předpokladu, že tento jeho povinný díl zůstává dětem tohoto neopomenutelného dědice, popřípadě, není-li jich, jejich potomků“⁴⁶*

Jak jsme již zmínili podle současného zákoníku, když chceme vydědit potomka, musíme sepsat listinu o vydědění, kde musí být stanoven přesný důvod, proč potomka vydědíme. Postačí jeden, který je v současném občanském zákoníku vymezen. Budoucí právní úprava, která má být účinná od roku 2014, toto pravidlo mění a říká, že pokud zůstavitel chce svého potomka vydědit, nemusí být v listině o vydědění zákonný důvod tohoto kroku. *„A to proto, že důvod je většinou jak zůstaviteli, tak potomkovi dobře znám, a není nutné ho zveřejňovat“⁴⁷.*

⁴⁴ FIALA R. *Přehled judikatury ve věcech dědických*, Praha, ASPI, 2006. s. 77. ISBN 80 – 7357 – 182 - X, R 6/2005.

⁴⁵ FIALA, R. *Přehled judikatury ve věcech dědických*, Praha, ASPI, 2006. s. 355. ISBN 80-7357-182-X.

⁴⁶ Zákon č. 89/2012 Sb., OZ, § 1647 dostupné na <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=onrf6mrqgez6obzfygmmjwgq3s2ma&conversationId=4034521>.

⁴⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., OZ, dostupné na <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/vydedeni.html>

7 NABÝVÁNÍ DĚDICTVÍ DE LEGE FERENDA

Zákon nám jasně vymezuje, jak se nabývá dědictví. Určuje nám, podle jakých dědických titulů se bude dědit a jakým způsobem dědictví nabudeme. Současný zákoník rozeznává dva druhy dědických titulů, ale nová právní úprava nám přinese řadu změn, o kterých se dozvíme níže.

Nová právní úprava, která má být účinná od roku 2014, nám přináší celou řadu změn v soukromoprávních vztazích. Jednu z největších změn utrpělo dědické právo. Současný občanský zákoník ho vymezuje na několik paragrafů, kdežto u budoucí úpravy je hodně rozšířené a věnuje se dědickému právu do větší míry.

Současná právní úprava je systematicky rozdělená úplně jinak. Současný občanský zákoník je upraven do devíti částí. Dědické právo je upraveno v části sedmé.

Nový občanský zákoník se podrobněji zabývá institutem dědění, čímž došlo k výrazným změnám. Hlavní změny nastaly zejména v dědických titulech. Zatímco současný zákoník zná dva dědické tituly, a to dědění ze zákona a dědění ze závěti.

Dědění ze zákona se nám změnilo v té míře, že současný občanský zákoník rozeznává čtyři dědické skupiny, ale nová budoucí úprava jej rozšířila o dvě. Budoucí právní úprava jej nezná pod dědickými skupinami, nýbrž pod dědickými třídami. V porovnání s první až třetí skupinou jsou dědické třídy stejné, nic méně další třídy nám přinášejí jiné možnosti, konkrétně:

Čtvrtá třída, která je vymezena v § 1638, nám definuje, že pokud nebude nikdo dědit ve třetí třídě, budou dědit zůstavitelovi prarodiče, tj., babička a dědeček. Ale v současném občanském zákoníku je upraveno, že pokud nebudou dědit prarodiče, budou dědit jejich děti, tj. strýcové a tety. Budoucí právní úprava v této třídě nám tuto možnost nepřipouští. Děti prarodičů jsou z této třídy vyňaty.

Pátá třída dědiců je upravena v § 1639 NOZ. Pátou třídu nemůžeme porovnávat se současným občanským zákoníkem, protože jak již bylo řečeno, současný občanský zákoník má jen 4 skupiny. Pátá třída definuje to, pokud nebude dědit nikdo ze čtvrté třídy, tak v této třídě budou dědit prarodiče rodičů zůstavitele, to znamená, že

zůstavitelova prababička a pradědeček, a to každý rovným dílem. Prarodičům zůstavitelova otce náleží $\frac{1}{2}$ majetku a prarodičům zůstavitelovi matky taktéž $\frac{1}{2}$ majetku. Každý prarodič si rozdělí svoji polovinu ve dvojici. Pokud jeden z dvojice nežije, náleží mu i ta část toho druhého, kdy by byl na živu. V případě, že nastane situace, kdy jedna z dvojic nežije a druhá dvojice ano, případně dědictví té dvojici, která je na živu, ty se pak dělí rovným dílem mezi sebou. Pokud jeden z dvojice není na živu, případně jeho podíl druhému členu z dvojice. Jestli je na živu jen jeden člen ze všech dvojic případně dědictví jemu.

Jestliže ani v páté třídě nikdo nebude dědit, tak nám budoucí občanský zákoník definuje ještě šestou třídu, kterou upravuje § 1640 NOZ. Tento paragraf říká, že pokud nikdo nedědil v páté třídě, budou dědit děti dětí sourozenců tj. jakýsi prasnovec a praneť zůstavitele do této třídy patří ještě děti prarodičů, to jsou zmíněné tety a strýcové zesnulého. Které uvádí současný zákoník ve skupině čtvrté.

„Důvod těchto změn je jednak obnovit okruh zákonných dědiců na úroveň existující v našem dědickém právu před její redukcí v roce 1950, protože se nejeví jako dostatečná, zde je nutné podotknout úpravu dědění ze zákona v německém nebo ruském OZ, kde je počet dědických tříd více než dvojnásobně větší.“⁴⁸

Budoucí právní úprava víc dbá na to, aby majetek po zesnulém zůstal v rodině a nestal se tak odúmrtí státu, proto se rozšířil okruh osob, které podle zákona mohou dědit.

Dalším změněným titulem je dědění ze závěti. Závěť je brána jako jednostranný právní úkon, který je dobrovolný. Pokud bude závěť vykonávána do konce roku 2013, nehledí se na to, jak chtěl zůstavitel svůj majetek vypořádat, ale hledí se na to jak se dědicové mezi sebou o vypořádání majetku dohodnou. Podle budoucí právní úpravy toto možné nebude. Majetek zůstavitele bude rozdělen, tak jak si sám zůstavitel přál. Mohlo by dojít k rozdělení, pokud by zůstavitel sám do závěti napsal, že se dědicové můžou o rozdělení majetku sami dohodnout. Pokud tato dohoda nebude v závěti stanovena a zůstavitel zemře po roce 2014, nebude již možné, aby se dědicové mezi sebou domluvili jinak.

⁴⁸ 89/2012 Důvodová zpráva k § 1625 - § 1631, dostupné z <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=oz5f6mrqgezf6obzl5shuljq&conversationId=4051343>.

Rozdíl mezi současnou právní úpravou a NOZ je ten, že NOZ více dbá na poslední přání zůstavitele.

Dalším významný pojem v institutu dědění je dovětek k závěti. Zůstavitel si může stanovit podmínku, která když bude splněna, tak osoba, která by měla dědit, tento majetek zdědí. Pokud tuto podmínku nesplní, tak dědic přijde o své dědictví. Příkladem je, že zůstavitel může mít přání, aby jeho vnuk či syn dostudoval vysokou školu. Jestliže chtějí získat majetek, co mu zůstavitel odkázal, musí tuto podmínku splnit. Současná právní úprava tento pojem nezná, nýbrž i kdyby tam takováhle podmínka byla sepsaná, nehledí se na to, že by musela být splněná. Pokud zůstavitel, takovou podmínku ve své závěti učinil před rokem 2014 a i před tím rokem zemře, nebude brán na jeho podmínku zřetel. Zřetel bude brán jen v tom případě, pokud zemře po roce 2014.

S dědickými tituly souvisí i neopomenutelní dědicové. Nová právní úprava krátí jejich podíl v případě, když budou v závěti opomenuti. Podle současné právní úpravy by měli mít větší podíl na majetku v tom případě, kdy se stanou neopomenutelnými dědici. *„Podle nového návrhu se zletilým potomkům musí dostat alespoň tolik, kolik by činila polovina jejich dědického podílu ze zákona a potomkům nezletilým se musí dostat alespoň tolik, kolik by činily 3/4 jejich dědického podílu ze zákona. Vychází se z předpokladu, že zůstaviteli musí vždy zůstat alespoň 1/4 k volné dispozici, což lze sice označit za přínosné, nicméně je zůstavitel stále nepřiměřeně omezován ve své pořizovací volnosti“⁴⁹*

Další významnou změnou v novém občanském zákoníku je, že přibude nový dědický titul, který se nazývá dědická smlouva. Dědické smlouvě se do určité míry budeme věnovat v jiné kapitole.

7.1 PRÁVO NA POZŮSTALOST

Právo na pozůstalost má ten, který se stal dědicem po zůstaviteli, a to ať se stal dědicem ze zákona, nebo dědicem ze závěti, nebo dědicem podle dědické smlouvy.

⁴⁹ BEDNÁŘ, V. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 138. ISBN 978-80-7380-292-9.

„Pokud se dědici stali dědici ze závěti a není zde určena výše jejich podílů, má se zato, že dědici nabývají pozůstalost rovným dílem (§ 1500). Je-li povoláno více dědiců a mají dědit různým dílem a pozůstalost není vyčerpána, má se za to, že zbylou část si rozdělí zákonní dědicové podle dědické posloupnosti.“⁵⁰ Nikomu toto právo nemůže být odňato, pokud nebyla osoba, o jejíž právech a povinnostech mělo být rozhodováno vyděděna podle listiny o vydědění. V listině o vydědění, podle nové úpravy, nemusí být uvedeny důvody vydědění.

Samozřejmě každá osoba, o jejíž právech a povinnostech má být rozhodováno, nesmí být nucena si dědictví ponechat. Je jen pouze na ní, jak se k pozůstalosti zachová.

Nová právní úprava se vrací k odlišení dědictví a tzv. odkazu. Zůstavitel odkaz zřídí tím, že stanoví určitou osobu pro případ jeho smrti, aby tato osoba vydala danou věc odkazovníku. Odkazovníkem je ten, kterému zůstavitel ponechal jen jednu věc, nikoliv jeho celý majetek. Je to jakýsi „dar“ zůstavitele. Odkazem může být určitá věc nebo i pohledávka.

7.2 DĚDICKÁ NEZPŮSOBILOST

Aby se dědic mohl stát dědicem, musí být způsobilý. Pokud se stane nezpůsobilým, neměl by mu vzniknout nárok na dědictví, ledaže by mu zůstavitel jeho nezpůsobilost odpustil.

Dědickou nezpůsobilost nám stanovuje zákon, jde o to, že za daných okolností by měla dědit určitá osoba, ale tomu se již tak nestane, protože je dědicky nezpůsobilá. Dědickou nezpůsobilost nám vymezuje konkrétně § 1481 -1483 NOZ jde o to, aby se osoba dopustila nějakého chování proti zůstaviteli, v tomto případě by dědit neměla. Nový občanský zákoník nám přesně stanoví, z jakých důvodů se stane dědic nezpůsobilým.

⁵⁰ Zákon č. 89/2012 Sb. Ze dne 26.03.2012 IN: Nový občanský zákoník.

- Je to ta osoba, která se dopustila úmyslného trestného činu proti zůstaviteli nebo jeho rodině, nebo jde o čin, který má povahu trestného činu. Zde se nám mění určité pravidlo podle současného občanského zákoníku,
- Další změnu vyvolalo to, že dědická nezpůsobilost lze přenést i na potomky nezpůsobilého dědice. Současný zákoník toto nedovoluje,
- Pravidlo zavrženíhodného chování proti zůstaviteli zůstalo v novém upraveném zákoníku stejné jako v současném,
- Nová právní úprava dále tvrdí: „ *Byl-li rodič zbaven rodičovské odpovědnosti proto, že ji či její výkon zneužíval nebo že výkon rodičovské odpovědnosti z vlastní viny závažným způsobem zanedbával, je vyloučen z dědického práva po dítěti podle zákonné posloupnosti.*“⁵¹

7.3 ZŘEKNUTÍ SE DĚDICTVÍ

Zřeknutí se práva dědit je významnou změnou, kterou pocítil nový občanský zákoník. Podle současného občanského zákoníku, není možné se dědictví za života zůstavitele zřeknout. Je to nový způsob jak dědictví nepřijmout, a to ještě za života zůstavitele. Abychom se mohli dědictví zřeknout, musíme se zůstavitelem sepsat písemnou smlouvu, která má formu veřejné listiny. Když uzavíráme smlouvu o zřeknutí dědictví se zůstavitelem, mělo by v ní být uvedeno, jestli se dědictví zříkáme i vůči svým potomkům. Pokud by tam toto uvedeno nebylo, mělo by se za to, že zřeknutí se dědictví působí i na naše potomky. Osoba, která se zříká svého dědického práva, se může svého práva zříct ve prospěch jiné osoby, ale jen v případě, stane-li se dědicem. Zřeknutím se svého práva dědit zvýhodňujeme jiné osoby, které mají dědit. Můžeme se zříci svého práva na pozůstalost ve prospěch našich dětí, ale ve smlouvě musí být uvedeno, že se tohoto dědictví nezříkají i naši potomci. Nicméně to neodporuje tomu, abychom takovou listinu sepsali již teď, např. pokud zůstavitel zemře po roce 2014, hledí se na tuto listinu jako by byla platná, protože se bude postupovat podle nového občanského zákoníku. Je třeba dbát na to, abychom nezaměňovali pojem odmítnutí

⁵¹ Zákon č. 89/2012 Sb., OZ, § 1482 dostupné na <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=onrf6mrqgez6obzfzygmmjuhazc2ma&conversationId=4034521>.

dědictví a zřeknutí se dědictví. Odmítnout dědictví můžeme, ale nikoliv během života zůstavitele, ale až po jeho smrti. Zatímco dědictví nelze odmítnout hned po smrti zůstavitele, ale až budeme o této možnosti soudem poučeni, tzn., až tehdy, kdy soud bude vypořádávat dědictví. Na odmítnutí dědictví je jednoměsíční lhůta, abychom mohli toto rozhodnutí učinit. Tato lhůta jde i ze závažných důvodů prodloužit, ale jen se souhlasem soudu.

7.4 ODMÍTNUTÍ DĚDICTVÍ

Odmítnutí dědictví je jediným možným způsobem, pokud dědictví opravdu nechceme. Od roku 2014 bude ještě jedna možnost, a to zřeknutí se dědictví. Odmítnout dědictví můžeme až po smrti zůstavitele, a to v tom okamžiku, kdy bude nařízené jednání o vypořádání dědictví. O možnosti odmítnutí nás vyrozumí soudní komisař.

Nová právní úprava nijak výrazně odmítnutí dědictví nemění, ale měli bychom upozornit na skutečnost, že podle nové právní úpravy se tento institut bude objevovat čím dál častěji, protože nám říká, že pokud zdědíme majetek a zůstavitelovy dluhy, platíme všechny zůstavitelovy dluhy bez ohledu na to, že jeho aktiva jsou zdaleka menší než jeho dluhy, a to v tom případě pokud neuplatníme výhradu soupisu § 1704 NOZ. Jediným způsobem, jak se bránit, je odmítnutí dědictví. Nebo podle budoucí úpravy už rovnou uzavřít smlouvu o zřeknutí se dědictví, protože i to je způsob, jak čelit tomu, abychom nemuseli platit více, než činil zůstavitelův majetek.

Mohli bychom i říci, že zřeknutí se dědictví je způsobem, jak zůstavitelovy dluhy nezdědit. Dalším krokem, jak neplatit více dluhů než byl majetek pozůstalosti podle nového občanského zákoníku, je pořídit si soupis majetku. „Uplatní-li dědic výhradu soupisu, hradí dluhy zůstavitele do výše ceny nabytého dědictví (§ 1706 NOZ).“⁵² Jestliže tento soupis nepořídí, musí hradit veškeré dluhy po pozůstalém, ale to jen v případě, zda se stal jediným dědicem. Pokud dědiců bude více, platí dluhy podle jejich dědického podílu. Když budeme chtít dědictví odmítnout, může se stát, že promeškáme lhůtu k odmítnutí, nebo se k dědictví zachováme tak, jako kdybychom ho

⁵² Zákon č. 89/2012 Sb. Ze dne 26.03.2012 IN: Nový občanský zákoník.

chtěli přijmout. Zákon říká, že toto dědictví, ke kterému jsme se tímto způsobem zachovali, nejde odmítnout, a jeho odmítnutí by bylo neplatné. Zároveň si musíme uvědomit, že pokud jednou odmítnutí zveřejníme soudu, už nikdy odmítnutí zpět vzít nemůžeme. Kdežto zřeknutí se dědictví je sepsáno smlouvou a smlouva se může zrušit po domluvě obou účastníků, ale obě strany s tím musí souhlasit. Tím to způsobem je oboje ošetřeno. Jediný kdo bude na tomto tratit je stát, protože on dědictví odmítnout nemůže a musí ho přijmout takové jaké je.

7.5 DĚDICKÁ SMLOUVA

Dědická smlouva je novým dědickým titulem, který bude účinný současně s novou právní úpravou od 1. 1. 2014. V současném občanském zákoníku jsme znali pouze dva dědické tituly, nová právní úprava má tři.

Dědická smlouva je dvoustranný právní úkon, který sepisuje zůstavitel s potencionálním dědicem. „*Dědická smlouva vyžaduje formu veřejné listiny (§ 1582 NOZ)*.“⁵³ Protože dědická smlouva je dvoustranný právní úkon může jí uzavřít jen osoba, která je zletilá, nikoli nezletilá. Tento úkon je odvolatelný v případě, že se obě strany domluví. Dědická smlouva nijak nebrání vlastníkovu věci či majetku s ním nakládat. Tato smlouva je pořizovaná v případě zůstavitelovi smrti.

„Dědickou smlouvou nelze zdědit celý majetek zůstavitele, vždy musí zůstat alespoň 1/4 volná, k tomu aby mohl zůstavitel s ní nakládat podle jeho vůle (§ 1585 NOZ).“⁵⁴ Jestli, si ale nadále zůstavitel přeje, aby celý majetek zdědila dotyčná osoba, může jí zbylou 1/4 majetku odkázat závětí. Dědická smlouva je nejsilnějším dědickým titulem a má tedy tím přednost před děděním ze zákona a před děděním ze závěti. Zde se nám nabízí otázka co s neopomenutelnými dědici. I v tomto případě, i když je dědická smlouva nejsilnějším dědickým titulem, neznamená to, že neopomenutelným dědicům se nedostane jejich zákonná polovina. Dostát se jim vždy musí a dědická

⁵³ Zákon č. 89/2012 Sb. Ze dne 26.03.2012 IN: Nový občanský zákoník.

⁵⁴ Zákon č. 89/2012 Sb. Ze dne 26.03.2012 IN: Nový občanský zákoník.

smlouva v tomto nehraje žádnou významnou roli. Zákonný díl by se jim nedostal, v případě pokud by byli vyděděny.

Dědická smlouva může být uzavřena s kýmkoli i mezi manželi. Toto ustanovení vyplývá z § 1584 NOZ. Dědická smlouva se píše samozřejmě za života zůstavitele. Pokud bude dědická smlouva uzavřena mezi manželi a manželství se rozvede a obě dvě strany se na zrušení dědické smlouvy nedohodnou, tak jediným možným řešením je, že rozvedený manžel by musel u soudu podat návrh, aby jejich dědická smlouva byla zrušena, a to z důvodu, že manželství bylo rozvedeno (pokud tomu tak chce). Soud zjišťuje příčiny rozvratu manželství, a následně podle jeho poznatků, buď dědickou smlouvu zruší, nebo jej ponechá v platnosti. Nadále nám zákon říká, že dědická smlouva může být uzavřena i mezi snoubenci, ale v platnost vejde, a to v den, kdy spolu snoubenci uzavřou manželství. „Pokud mezi manželi byla uzavřená dědická smlouva a vyšlo najevo, že jejich manželství je neplatné, považuje se jejich dědická smlouva, taktéž za neplatnou § 1593 NOZ.“⁵⁵

7.6 ZÁVĚŤ

Závěť byla jediný způsob, jak pořídit poslední vůli ještě za života zůstavitele. Nyní už tato možnost nebude jediná. Dědickou smlouvu lze taktéž uzavřít ještě za života zůstavitele, nikoliv po jeho smrti. Závěť má oproti dědické smlouvě tu výhodu, že v závěti může být rozprostřen celý zůstavitelův majetek. Ale naopak je tomu v dědické smlouvě. Dědická smlouva se může vázat na jednu osobu, která ale nemůže být uvedena v ní, jako dědic celého majetku. Jak již jsme si uvedli, tak musí zůstat ¼ majetku volná. V závěti tomu tak není. Takže pokud by zůstavitel chtěl přenechat osobě veškerý svůj majetek, je zde nejlepším řešením zvolit dědický titul formou závěti. S novou právní úpravou přišlo pár změn, které se týkají závěti. Výraznou změnou je, že v závěti může být uveden dovětek nebo-li *kodicil*, který současný občanský zákoník nezná. Dále došlo i k drobným změnám psané formy závěti. Objevují se i formy nové. Zde zmíníme závěť privilegovanou - ustanovení § 1542 NOZ. Privilegovaná závěť

⁵⁵ Zákon č. 89/2012 Sb. Ze dne 26.03.2012 IN: Nový občanský zákoník.

může být využívána v situaci, kdy zůstavitel se dostal do velmi nepříznivého stavu, který by vedl nebo by mohl vést k jeho smrti (konkrétní příklad, kterým je třeba nějaká nemoc, která vážně ohrožuje život zůstavitele). Privilegovaná závěť je závěť, která nevyžaduje písemnou formu.

Privilegovanou závěť lze pořídit třemi způsoby, a to:

- Závětí, která je učiněna před třemi svědky. Privilegovaná závěť má omezenou dobu platnosti, tento způsob závěti je omezen na dva týdny,
- Závětí, která je zaznamenaná starostou obce, na jejímž území se zůstavitel nalézá (omezená platnost závěti na 3 měsíce),
- Závětí, která je pořízená na palubě námořního plavidla, letadla, ve válce před velitelem vojenské jednotky ČR (omezená platnost závěti na 3 měsíce).⁵⁶

Současný občanský zákoník tuto závěť nezná. Zachovává jen závěť sepsanou vlastní rukou (holografní) nebo závěť, která je sepsána jinak než vlastní rukou zůstavitele (alografní) a ještě závěť ve formě notářského zápisu.

Další změnou, týkající se nového občanského zákoníku, je náhradnictví. Náhradnictví je ustanoveno v § 1507- 1511 NOZ.

Z těchto paragrafů plyne, že pokud zůstavitel sepíše závěť, kde ustanoví svého dědice, může za něj zvolit i náhradníka, a to v případě, kdy by oprávněný dědic dědictví odmítnul nebo by zemřel dříve než by dědit měl. Když dědictví nabude oprávněný dědic, s náhradníkem se nepočítá a nemá žádné právo na dědictví. Tento způsob je nazýván jako substituce a jde o substituci obecnou. Dále rozlišujeme substituci *Fideikomisární*, nebo-li svěřenecké nástupnictví. Nový občanský zákoník ho stanovuje v § 1512-1524. „Zůstavitel může nařídit, že dědictví má přejít po smrti dědice nebo v určitých jiných případech na svěřeneckého nástupce jako následného dědice. Povolání za svěřenského nástupce se považuje i za povolání za náhradníka.“⁵⁷

⁵⁶MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI, Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/zavet.html>.

⁵⁷ Zákon č. 89/2012 Sb., OZ, § 1512 odst. 1, dostupné na <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?documentId=onrf6mrqgez6obzfzygmjvgez2ma&conversationId=4034521>.

ZÁVĚR

V naší práci jsme byli především zaměřeni na dědické tituly, tedy na dědění ze závěti a na dědění ze zákona a na další pojmy, které je nutné v souvislosti s tímto tématem zmínit. Tyto tituly upravuje dědické právo, které je stanoveno zákonem č. 40/1964 Sb. v občanském zákoníku a později zákonem č. 89/2012 Sb.

Naše práce je rozdělena do dvou částí, kde porovnáváme současnou úpravu dědických titulů a budoucí právní úpravu. Tyto tituly jsme si v práci podrobně popsali. Vysvětlili, kdo a jakým způsobem z těchto titulů může dědit a poukázali jsme na změny, které v souvislosti s přijetím NOZ nastanou. Tento zákon přinesl řadu změn v oblasti dědického práva, a tyto změny se týkají zejména dědických titulů. Mezi dědické tituly se po více než půl století vrací institut dědické smlouvy, a tedy i nový dědický titul, který současný občanský zákoník nezná. Ve výčtu dědických titulů je v novém občanském zákoníku uváděn na prvním místě. Tento dědický titul navrací autonomii vůle zůstavitele. Dědická smlouva je dvoustranný právní úkon, který sepisuje zůstavitel s potencionálním dědicem za svého života. Nová právní úprava zbylé dva dědické tituly ponechává, ale z určité části jej mění. U dědění ze zákona je největší změnou, dědická posloupnost. Zatímco současná úprava zná jen 4 skupiny, nová jich zavedla 6. Tyto skupiny účinností nového právního předpisu budou známé jako dědické třídy. U dalšího titulu, dědění ze závěti, vnímáme jako největší změnu zavedení institutu dovětku. Dovětkem může zůstavitel v závěti stanovit dědici podmínku, nařídít odkaz, nebo doložit čas anebo uložit odkazovníku nebo dědici příkaz.

V celé práci jsme upozornili na podstatné změny, které nastanou účinností NOZ. Pro soudce, laiky i právníky však tato úprava přinese zřejmě řadu nových otázek.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

Literatura:

- MIKEŠ, J. *Dědictví a právo*. Praha Informatorium, 1993. ISBN 80 - 85427 – 10 – 9.
- HOLUB, R. *Komentář k občanskému zákoníku, právo dědické*. Praha: Orbis, 1957
- MIKEŠ, J. *Dědické právo*. Praha: Panorama Praha, 1982
- MIKEŠ, J., L. MUZIKÁŘ. *Dědické právo*. Praha: Linde Praha, 2003. ISBN 80-7201-422-6.
- FIALA, P. *Občanský zákoník, komentář*, Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-395-9.
- HOLUB, R. In : BEDNÁŘ, V. *Testamentární dědická posloupnost*, Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. ISBN 978-80-7380-292-9
- HENDRYCH, D. *Právníký slovník*, Praha: C.H. Beck, 2009. ISBN 978-80-7400-059-1.
- FIALA, J. *Občanské právo hmotné*, Brno 2002. s. 30. ISBN 978 – 80 – 7201-674 – 7.
- ŠVESTKA, J. *Občanský zákoník, komentář*, Praha: C.H. Beck, 2009. s. 1257. ISBN 978-80-7400-108-6.
- FIALA R. *Přehled judikatury ve věcech dědických*, Praha, ASPI, 2006. s. 77. ISBN 80 – 7357 – 182 -X.
- BEDNÁŘ, V. *Testamentární dědická posloupnost*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2011. s. 138. ISBN 978-80-7380-292-9.

Judikatura:

- Rozsudek Krajského soudu v Brně, sp. zn. 18 Co 64/2002
- Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové, sp. zn. 17 Co 77/2004.
- Usnesení Městského soudu v Praze, sp. zn. 21 Co 35/2001.

Právní předpisy:

- zákon č. 40/1964 Sb. ze dne 10.11.2010, OZ
- zákon č. 89/2012 Sb. ze dne 26.03.2012, NOZ

Seznam použitých internetových zdrojů:

- 89/2012 Důvodová zpráva K NOZ dostupné: [//www.anag.cz/Files/file/duvodova_obcz.pdf](http://www.anag.cz/Files/file/duvodova_obcz.pdf)
- Vyjádření ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila K NOZ
- 89/2012 Důvodová zpráva K NOZ, dostupné z http://www.anag.cz/Files/file/duvodova_obcz.pdf
- MS. Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/pravo-na-povinny-dil-a-nepominutelny-dedic.html>.
- http://www.nsoud.cz/JudikaturaNS_new/judikatura_vks.nsf/WebSearch/FEFCE918511590C6C1257A920066C96E?openDocument.
- Dostupné z <http://www.penize.cz/spotrebitel/249040-revolucni-zmeny-v-dedictvi-zavet-podle-nich-muzete-sepsat-uz-ted>.
- Dostupné z <http://www.penize.cz/spotrebitel/43170-dedicka-smlouva-podle-noveho-obcanskeho-zakoniku>.
- 89/2012 Důvodová zpráva, dostupné z <http://www.beck-online.cz/bo/document-view.seam?type=html&documentId=oz5f6mrqgez6obzl5shuljq&conversationId=4051343>.
- MS, Dostupné z <http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/dedicke-pravo/konkretni-zmeny/zavet.html>.

SEZNAM OBRÁZKŮ, GRAFŮ A TABULEK

Seznam tabulek

Tabulka 1: Dědění ze zákona, dědická posloupnost.....	19
---	----

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Veronika Havlíková

Obor: Právo v podnikání

Forma studia: prezenční studium

Název práce: Dědické tituly

Rok: 2013

Počet stran textu: 43

Celkový počet stran příloh: 1

Počet titulů českých použitých zdrojů: 16

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 9

Vedoucí práce: JUDr. Martina Karhanová